

Fyysisen kunnon merkitys työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä

Mikko Kivilä

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Fyysisen kunnan merkitys työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä

Mikko Kivilä
Turvallisuusalan koulutus
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2020

Mikko Kivilä

Fyysisen kunnon merkitys työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä

Vuosi

2020

Sivumäärä

40

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan fyysisen kunnon merkitystä työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä. Tarkoituksena on selvittää, onko fyysisellä kunnolla vaikutusta työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä ja jos on, niin miten vaikutus ilmenee ja millaisissa tilanteissa. Lisäksi jatkokysymyksenä pohditaan, mikäli fyysinen kunto todetaan työturvallisuuden kannalta tärkeäksi tekijäksi, tulisiko sellaisissa tehtävissä ottaa käyttöön kuntovaatimukset. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Palmia.

Tietopohja opinnäytetyölle rakennettiin perehtymällä työturvallisuuden ja yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöön, alan asiantuntijoiden kirjoittamiin artikkeleihin sekä muuhun kirjallisuuteen. Fyysistä kuntoa tutkittiin aiheen kirjallisuuden sekä artikkeleiden pohjalta. Näiden aiheiden keskinäisiä vaikutuksia on tutkittu hyvin vähän, joten opinnäytetyötä varten haastateltiin kaksitoista järjestyksenvalvojaa, jotta saataisiin tietoa heidän omista kokemuksistaan. Kerättyä materiaalia analysoitiin laadullisin tutkimusmenetelmin, kuten litteroinnilla, teemoittelulla, tyypittelyllä sekä koodaamisella, jotta vastauksia voitaisiin luokitella ja etsiä toistuvia yhdistäviä tai erottavia tekijöitä. Saatuja vastauksia lisäksi analysoitiin kahden asiantuntijan avulla.

Kirjallisuuskatsauksen, järjestyksenvalvojien haastattelun sekä asiantuntijoiden haastatteluiden pohjalta voidaan todeta, että fyysinen kunto vaikuttaa työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä. Hyvä fyysinen kunto parantaa työturvallisuutta, kun taas huono fyysinen kunto voi olla työturvallisuusriski. Suorat työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät ilmenevät erityisesti fyysistä vastarintaa kohdatessa. Muita vaikutuksia tutkiessa huomattiin fyysisen kunnon vaikuttavan työturvallisuuden lisäksi työssä suoriutumiseen sekä työhyvinvointiin. Työturvallisuudella, työhyvinvoinnilla sekä työssä suoriutumisen merkittävästi keskeisiä vuorovaikutuksia, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan. Kuntovaatimusten asettaminen varmasti lisäsi työturvallisuutta, mutta niiden käyttöön ottaminen olisi todella haastavaa.

Asiasanat: Terveyskunto, työturvallisuus, yksityinen turvallisuusala

Mikko Kivilä

The Effects of Physical Fitness on Occupational Safety and Security While Working as a Security Officer

Year	2020	Pages	40
------	------	-------	----

In this thesis the effects of physical fitness on occupational safety and security are examined while working as a security officer. The purpose of this thesis is to map whether physical fitness affect one's occupational safety and security, while working as a security guard and if so, then how does it manifest and in what circumstances. In addition, if physical fitness is proven to be an important aspect of occupational safety and security, a discussion follows on whether fitness requirements would be necessary for the line of work in question. The commissioner of this thesis is Palmia.

The theoretical framework of this thesis is composed of occupational safety and private security legislation, as well as articles and other literature written by experts in these fields. In addition physical fitness was studied by reading books and articles on the topic. How these topics affect each other has been studied very little, so for this thesis twelve security officers were interviewed in order to obtain information on their own experiences in the field. The gathered material was analyzed using qualitative research methods like transcribing, sorting it into specific themes and types as well as coding, so that the answers could be classified and recurring similarities or differences be found. Additionally the obtained answers were analyzed together with the help of two experts.

Based on the literature review and the interviews with the security officers as well as the experts, it can be stated that physical fitness affects occupational safety and security while working as a security officer. Good physical fitness improves occupational safety and security while poor physical fitness may be an occupational hazard. Direct effects on safety and security manifest themselves especially in situations that involve physical opposition. While researching other effects, it was observed that physical fitness also affects wellbeing and performance at work. Occupational safety, security, wellbeing, and performance overlap with one another and cannot be entirely separated. Having physical fitness requirements would certainly increase occupational safety and security but introducing them would be extremely challenging.

Keywords: Health related fitness, Occupational safety and security, private security sector

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Toimeksiannon kuvaus.....	7
1.2	Haastateltavien järjestyksenvalvojien työtehtävien kuvaus	7
2	Kirjallisuuskatsaus.....	8
2.1	Yksityinen turvallisuusala	8
2.2	Yleisimpiä palvelumuotoja.....	10
2.3	Työturvallisuus	11
2.4	Työturvallisuus yksityisellä turvallisuusalalla	12
2.5	Terveyskunto	14
2.6	Yhteenveto	16
3	Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät	17
3.1	Esihaastattelu.....	17
3.2	Puolistrukturoitu haastattelu.....	18
3.3	Haastattelun otanta	19
3.4	Asiantuntijahaastattelu	20
3.5	Teemoittelu ja tyypittely	21
4	Tulokset	22
4.1	Fyysisen kunnan merkitys työturvallisuudelle fyysisessä asiakaskontaktissa	22
4.2	Fyysisen kunnan merkitys muissa tilanteissa	25
4.3	Kuntotestit	26
4.4	Kokemus omasta fyysisestä kunnosta	28
4.5	Tukea hyvän fyysisen kunnan ylläpitämiseksi	28
4.6	Yhteenveto	28
5	Johtopäätökset	29
5.1	Luotettavuus.....	30
5.2	Mahdollinen jatkotutkimus	31
	Lähteet.....	33
	Kuviot	37
	Liitteet	38

1 Johdanto

Opinnäytetyön tekijän ollessa työharjoittelussa Savon ammattiopistolla nousi turvallisuusalan opettajien kanssa keskustelu siitä, kuinka tärkeä asia hyvä fyysinen kunto on yksityisellä turvallisuusalalla työskennellessä ja siitä, kuinka vuosittain pidettävien kuntotestien perusteella on huomattu, että opiskelijoiden keskimääräinen fyysinen kunto on huonontunut huomattavasti. Kyseinen ilmiö ei rajoitu pelkästään turvallisuusalan opiskelijoihin, vaan on yleisesti huomattu kaikkien nuorten keskuudessa (Jyväskylän yliopisto 2016). Tästä syntyi ehdotus opinnäytetyön tekemisestä kyseisen aiheen ympärille. Kiinnostusta aiheeseen löytyi opinnäytetyön tekijän omien yksityisellä turvallisuusalalla saamiensa kokemusien vuoksi. Savon ammattiopiston sekä Laurean ammattikorkeakoulun opettajien kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta aiheeseen päädyttiin ottamaan turvallisuuskeskeinen näkökulma.

Opinnäytetyön alkuperäinen tarkoitus oli tarkastella ja tutkia fyysisen kunnan vaikutusta työturvallisuudelle yksityisellä turvallisuusalalla. Opinnäytetyön tekijän työkokemusten pohjalta yksityisen turvallisuusalan eri tehtävistä, kuten turvasuojaamisesta, vartioinnista sekä järjestyksenvalvonnasta muodostui hypoteesi siitä, että hyvä fyysinen kunto parantaa työturvallisuutta, etenkin työtehtävissä, joissa on suurempi riski joutua voimankäyttötilanteisiin. Tämän olettaman pohjalta tutkimuskysymykseksi muodostui ”Vaikuttaako fyysinen kunto työturvallisuuteen yksityisellä turvallisuusalalla?” sekä jatkokysymyksen ”Tulisiko yksityisellä turvallisuusalalla ottaa käyttöön kuntovaatimukset tai -testit?” Vastaavia kuntokokeita on käytössä turvallisuusalan julkisella sektorilla kuten Poliisiammattikorkeakoulussa (Polamk 2020).

Koska opinnäytetyön tekijällä oli omaa kokemusta ja hypoteesi siitä, että fyysisen kunnan työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät ilmenisivät erityisesti voimankäyttötilanteissa, tutkimusta varten etsittiin yksityiseltä turvallisuusalalta sellaisia vartijan tai järjestyksenvalvojan tehtäviä, joissa on korkeampi todennäköisyys kohdata väkivaltaa ja joutua voimankäyttötilanteisiin, jotta saataisiin haastateltua sellaisia henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta aiheesta. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi yhteistyöhön ryhtyvä yksityisen turvallisuusalan toimija sai itse valita kohteen, jonka työntekijöitä haastatellaan. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Palmian kanssa. Koska opinnäytetyön toimeksiantoon kuuluvat yksityisen turvallisuusalan työntekijät toimivat poliisin ja rajavartioston avuksi asetettuina järjestyksenvalvojina, opinnäytetyö rajattiin koskemaan pääasiassa järjestyksenvalvonnallisia työtehtäviä. Lopulliseksi tutkimuskysymykseksi muodostui siis ”Vaikuttaako fyysinen kunto työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä?”.

1.1 Toimeksiannon kuvaus

Palmia on yritys, joka tarjoaa siivous-, kiinteistö-, turvallisuus- sekä ravintola- ja ruokapalveluita pääkaupunkiseudulla. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään turvallisuuspalveluiden metroliikenteen järjestyksenvalvonnan toimeksiantoa, jota Palmia on hoitanut vuodesta 2013 lähtien. (Palmia 2020.) Metro on Suomen suurin yksittäinen vartioimiskohde. Metrossa matkustaa arviolta 350 000 matkustajaa päivittäin. Toimeksianto työllistää noin 180 työntekijää, jotka toimivat kohteessa poliisin ja rajavartiolaitoksen avuksi asetettuina järjestyksenvalvojina. Järjestyksenvalvojien toimialueeseen kuuluu yhteensä 18 metroasemaa sekä niiden välitön läheisyys, metrovaunut, raitiovaunut ja asemien välillä kulkeva autopiiri. (Palmia 2020.)

1.2 Haastateltavien järjestyksenvalvojien työtehtävien kuvaus

Metroasemille sijoitetut järjestyksenvalvojat valvovat itsenäisesti omia asemiaan. Heidän tärkeimpiä työtehtäviään ovat näkyvä valvonta, jolla pyritään järjestyshäiriöiden ennaltaehkäisemiseen sekä asiakaspalvelu. Junapartiot vastaavat järjestyksen ylläpitämisestä metro- ja raitiovaunuissa. He myös tukevat metroasemien järjestyksenvalvoja tarpeen mukaan. Autopiiriä ajaa pääasiassa vuoroiesimiehet. Heidän tehtäviinsä kuuluu metroasemien sekä muiden toimeksiannon kohteiden kiertäminen, mahdollisesti niiden avaaminen ja sulkeminen. He toimivat myös kentällä tilannejohtajina. (Palmia 2020.)

Yleisimmät järjestyksenvalvonnalliset tehtävät koostuvat päihtyneiden ihmisten ja muiden häiriötä aiheuttavien asiakkaiden poistamisesta aseman alueelta, nuorison ohjaamisesta, lipuntarkastajien avustamisesta sekä järjestyshäiriöiden selvittämisestä. Työhön kuuluu myös satunnaisia ensiaputehtäviä, kuten kaatuneiden tai sairaskohtauksen saaneiden auttaminen, joista yleisimpinä epilepsia, diabetes sekä muistihäiriöt. Erilaisia vastaavia tehtäviä tapahtuu vuositasolla noin 300. (Palmia 2020.) Tapaturman tai muun haasteellisen tilanteen sattuessa järjestyksenvalvoja on yleensä ensimmäisenä paikalla ja hänen täytyy osata toimia paineenalaisena tilanteen vaatimalla tavalla. Palmia kouluttaa henkilökuntaansa toimimaan tällaisissa tilanteissa kattavassa perehdytyskoulutuksessa, jonka uusi työntekijä saa. Koulutuksia järjestetään säännöllisesti kaikille työntekijöille. Koulutuksiin kuuluu alkusammutusta, kohteen evakuointia ja eristämistä sekä raiteille joutuneen ihmisen pelastamista. (Palmia 2020.)

2 Kirjallisuuskatsaus

Tässä kappaleessa käydään läpi keskeisiä käsitteitä liittyen fyysisen kunnan merkityksestä työturvallisuudelle yksityisellä turvallisuusalalla, jonka alaisuuteen järjestyksenvalvonnalliset tehtävät kuuluvat ja rakennetaan opinnäytetyölle teoreettinen viitekehys käyttäen lähteinä lakeja, kirjallisuutta sekä alan asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita. Kaikki edellä mainitut käsitteet, eli fyysinen kunto, työturvallisuus sekä yksityinen turvallisuusala ovat erittäin laajoja aiheita, joista löytyy paljon kirjallista materiaalia, joten niitä tarkastellaan opinnäytetyön keskeisimmistä näkökulmista. Yksityisestä turvallisuusalasta käydään läpi keskeistä termistöä ja alaan sisältyviä yleisimpiä palvelumuotoja. Työturvallisuusosuudessa käydään läpi keskeisimpiä velvoitteita ja sitä, kuinka työturvallisuus vaikuttaa yksityiseen turvallisuusalaan. Viimeinen osio käsittelee fyysistä kuntoa. Fyysistä kuntoa tarkastellaan terveystilanteen näkökulmasta. Koska terveystilanne on käsitteenä tarkempi ja jaoteltu alaluokkiin, se mahdollistaa yksityiskohtaisemman analysoinnin siitä, mitä mahdollisia vaikutuksia sillä on työturvallisuuteen yksityisellä turvallisuusalalla.

2.1 Yksityinen turvallisuusala

Yksityinen turvallisuusala on alana hyvin monimuotoinen, mikä tekee sen tarkasta määrittelemisestä haastavaa. Yleisesti yksityisellä turvallisuusalalla tarkoitetaan turvallisuuspalveluita, jotka eivät ole viranomaisten tuottamia. (Tikkanen ym. 2011, 199.) Näistä yleisimmät ovat järjestyksenvalvonta, vartioimisliiketoiminta ja turvasuojaaminen. Yksityiseen turvallisuusalaan kuuluu myös vähemmän tunnettuja osa-alueita kuten erilaiset turvallisuusasiantuntijat, kouluttajat sekä turvallisuusteknologian valmistajat. (Poliisi 2020.) Tässä opinnäytetyössä tullaan keskittymään edellä mainituista osa-alueista järjestyksenvalvontaan, koska opinnäytetyössä haastateltavat henkilöt toimivat sellaisissa tehtävissä. Seuraavaksi käydään läpi keskeisiä vaatimuksia, oikeuksia ja velvollisuuksia liittyen järjestyksenvalvojana tai vartijana toimimiseen.

Vartioimistehtävällä tarkoitetaan toimeksiantajaan tai määritettyyn vartioimiskohteeseen kohdistettujen rikosten paljastamista sekä toiminnan valvontaa. Vartioimistehtäviin kuuluvat myös henkilöiden koskemattomuuden suojaaminen sekä omaisuuden turvaaminen. (Poliisi 2020.) Yleisimpiä vartioimistehtävän palvelumuotoja ovat myymälätarkkailu, paikallisvartiointi, piirivartiointi sekä arvokuljetukset.

Vartija on henkilö, joka suorittaa vartiointitehtäviä turvallisuusalan elinkeinoluvan omaavan henkilön palveluksessa (Paasonen & Ellonen 2017, 21). Toimiakseen vartijana henkilön tulee olla täyttänyt 18-vuotta, mutta olla nuorempi kuin 68-vuotta sekä suorittanut vartijan perustutkinnon, jonka kesto on 120 tuntia. Siihen sisältyvät väliaikaisen vartijan koulutus, kestoltaan 40 tuntia sekä vartijan koulutus, 80 tuntia. (Securitas 2020.) Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 10 § määrittää, että vartijaksi hyväksyttävän henkilön

tulee olla myös tunnetusti luotettava, rehellinen sekä ”henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi”. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 15 § ja 16 § määrittelevät vartijan oikeudet, milloin vartija on oikeutettu vartioimisalueen pääsyn estämiseksi, vartioimisalueelta poistamiseksi, kohdehenkilön kiinniottamiseksi ja turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi. Mikäli henkilö vastustaa vartijaa suorittamasta edellä mainittuja oikeuksia, vartijalla on lisäksi oikeus käyttää voimakeinoja. Käytettyjen voimakeinojen tulee olla tarpeellisia ja puolustettavia, kun huomioidaan tilanteen kiireellisyys, tehtävän tärkeys, vastarinnan vaarallisuus sekä muut olosuhteet. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 17 §.) Voimakeinot koostuvat erilaisista fyysisestä voiman käytöstä, kuten kuljetusotteista ja maahanvienneistä (Poliisihallitus 2013). Voimankäyttövälineinä vartijalla voi olla käsiraudat, kaasusumutin sekä teleskooppipatukka tai pamppu. Voimankäyttövälineitä saa kantaa vain vartija, joka on suorittanut niiden käyttäjäkoulutuksen. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 18 §.)

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on häiriöiden ennaltaehkäiseminen sekä poistaminen hänelle määritetyllä toimialueella. Järjestyksenvalvojalla on oikeus estää pääsy hänen toimialueelleen henkilöiltä, joiden hän epäilee voivan aiheuttaa vaaraa tai häiriötä. Pääsyn voi myös estää, mikäli alueelle pyrkivä henkilö ei täytä sinne pääsemiselle asetettuja ehtoja, kuten ikä, tai järjestyksenvalvojalla on syytä epäillä, että hänellä on mukanaan aineita, joiden hallussapito on kiellettyä. Järjestyksenvalvojana toimiminen edellyttää, että henkilö on suorittanut järjestyksenvalvoja peruskurssin kestoltaan 40 tuntia. (Avarn 2018.) Kuten vartijalla myös järjestyksenvalvojilla on oikeus voimakeinojen käyttämiseen, mikäli henkilö vastustaa paikalta poistamista, pääsyn estämistä, turvallisuustarkastuksen suorittamista, kiinniottamista tai pakenee kiinniottamista. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 28§.) Voimankäyttövälineinä järjestyksenvalvojalla voi olla käsiraudat sekä kaasusumutin. Teleskooppipatukkaa saa käyttää vain järjestyksenvalvoja, joka toimii turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan alaisuudessa. Voimankäyttövälineitä saa kantaa vain järjestyksenvalvoja, joka on suorittanut niiden käyttäjäkoulutuksen. Järjestyksenvalvoja saa kantaa voimankäyttövälinettä vain, jos se on järjestyksenvalvontatehtävän kannalta tarpeellista. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 49§.)

PRJV tarkoittaa poliisin ja rajavartiolaitoksen avuksi asetettua järjestyksenvalvojaa. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 28§ mukaan PRJV:n voi asettaa poliisin luvalla Kansaneläkelaitoksen toimipisteelle, työ- ja elinkeinotoimistolle, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, joukkoliikenteen kulkuneuvoon, satamaan, lentokentälle sekä terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteelle pois lukien koulukodit ja lastensuojelulaitokset. Poliisi myöntää luvan PRJV:n asettamiseksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan liittää ehtoja, jotka liittyvät toimialueeseen, järjestyksenvalvojien voimankäyttövälineiden kantamiseen työtehtävissä, lukumäärään ja sijoitteluun sekä koulutukseen. Mikäli alueella, jolle lupa haettiin, tapahtuu turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta merkittäviä

muutoksia, luvan myöntänyt poliisilaitos voi muuttaa lupaan asetettuja ehtoja tai perua sen kokonaan.

Järjestyksenvalvontatehtäviä edellä mainituilla alueilla voi hoitaa ainoastaan turvallisuusalanelinkeinoluvan haltija. Toimiakseen poliisin ja rajavartiolaitoksen tueksi asetettuna järjestyksenvalvojana on kyseisen turvallisuusalan elinkeinoluvan edustavan henkilön olla vähintään 18-vuotias, mutta nuorempi kuin 68-vuotias, tunnetusti luotettava ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Lisäksi hänellä täytyy olla voimassa oleva järjestyksenvalvoja- sekä vartijakortti. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 35§.)

2.2 Yleisimpiä palvelumuotoja

Myymälätarkkailulla tarkoitetaan myymälän tarkkailua erilaisin keinoin kuten kameravalvonnan avulla. Myymälätarkkailulla pyritään pitämään yllä yleistä järjestystä toimialueella sekä vähentämään myymälän näpistyksistä ja varkauksista seuraavaa hävikkiä ennaltaehkäisevästi. Hävikkiä pienennetään myös suorittamalla tarvittaessa kiinniottoja. Näiden lisäksi tehtäviin voi kuulua poistumistarkastusten suorittaminen tai erikoistarkkailu, kuten myymäläetsivänä toimiminen. (Ammattinetti 2020.) Myymäläetsivät pukeutuvat siviiliasuun voidakseen tarkkailla ympäristöä ja ihmisiä huomaamattomasti sekä havaitakseen rikoksia ja väärinkäytöksiä (Securitas 2020b).

Paikallisvartioinnilla tarkoitetaan yhden tietyn määritellyn kohteen jatkuvaa vartioimista. Paikallisvartijan tehtävänä on turvata kohteensa toiminnan häiriötön jatkuvuus. Tällaisia kohteita ovat usein pankit, toimistotilat, varastot tai teollisuuslaitokset. (Ammattinetti 2020.)

Piirivartioinnilla tarkoitetaan vartioimismuotoa, jossa vartijalle on annettu useista erillisistä vartiointikohteista koostuva kokonaisuus, jota hän valvoo satunnaiskäynneille tai sovittuina ajankohtina (Tikkanen ym. 2011, 204). Kierroksellaan piirivartija suorittaa pintapuolisen turvallisuustarkastuksen varmistamalla, että kohteen ovet ovat lukossa, ikkunat kiinni, hälytyslaitteet päällä ja että kohteessa olevat sähkölaitteet ovat sammutettu tulipaloriskin pienentämiseksi. Tavallisia piirivartioinnin kohteita ovat myymälät, toimistot sekä muut liiketilat. (Ammattinetti 2020.)

Arvokuljetus on palvelu, jossa palveluntarjoaja ottaa vastuun toimeksiantajan omaisuuden kuljettamisesta ja turvallisuudesta, kunnes se on saatu siirrettyä haluttuun kohteeseen (Tikkanen ym. 2011, 206). Riippuen kuljetettavan omaisuuden arvosta kuljettamiseen voidaan käyttää esimerkiksi salauksella avattavaa panssaroitua salkkua, joka kuljetetaan määränpäähän panssaroidussa autossa. Kuljetettava omaisuus voi olla rahaa tai muuta arvo-omaisuutta. Arvokuljetukset jaetaan viiteen eri luokaan kuljetettavan lastin kokonaisarvon perusteella. Kukin luokitus asettaa omat vaatimuksensa kuljetukseen liittyviin yksityiskohtiin,

kuten kuljettajalle, kuljettajien määrälle, kuljetuksessa käytettävälle kalustolle sekä sen varusteille. (Finanssiala 2016, 2-4.)

2.3 Työturvallisuus

Työturvallisuuden toteutumiseksi kaikkien yhteisellä työpaikalla olevien toimijoiden on huolehdittava omasta sekä muiden turvallisuudesta. Työturvallisuutta ohjaa keskeisesti työturvallisuuslaki. Siinä määritellään työntekijöiden ja työnantajan vastuut työturvallisuuden toteuttamiseksi. (Työturvallisuuskeskus 2019, 4.) Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja -olosuhteita, torjua ja ennaltaehkäistä tapaturmia sekä torjua ammattitauteja tai muuta työympäristöstä johtuvia terveyshaittoja (Kuikko 2006, 35).

Työnantaja on henkilö, joka käyttää vierasta työvoimaa palveluksessaan korvausta vastaan. Työnantaja on velvollinen suunnittelemaan työolosuhteet sellaisiksi, että ne ovat turvalliset työntekijöille. Suunnitelmien tulee olla järjestelmälliset sekä dokumentoidut. Työnantajan on oltava ajan tasalla työolosuhteisiin liittyvistä haitta-, vaara- sekä kuormitustekijöistä ja arvioida niiden merkityksen työympäristölle sekä työntekijöille ottaen huomioon työntekijöiden henkilökohtaiset edellytykset suoriutua kyseisistä työtehtävistä. Lisäksi työturvallisuuslaki edellyttää työnantajan suunnittelemaan työsuojelun toimintaohjelman sekä antamaan työntekijöille työhön liittyvän opastuksen ja ohjeistuksen. (Työturvallisuuskeskus 2019, 6-7.) Mikäli työtehtävissä käytetään koneita, laitteita tai terveydelle vaarallisia aineita, työnantaja on velvollinen selvittämään niiden käyttämisen aiheuttamat riskit työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle. Työntekijän tuodessa työhön liittyvän vaara- tai haittatekijän työnantajan tietoisuuteen, tämän on annettava siitä palaute työntekijälle ja otettava kyseinen seikka huomioon riskienarvioinnissa. (Työturvallisuuskeskus 2019, 6-7.) Vaara- tai haittatilanteen ilmetessä työnantaja on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin sen poistamiseksi (Kuikko 2006, 35). Jos vaara- tai haittatilanne ei ole täysin poistettavissa, niiden vaikutus on pyrittävä minimoimaan suunnittelemalla tehtävä toisin, käyttämällä koneita, laitteita tai muita rakenteellisia ratkaisuja sekä käyttämällä henkilösuojaimia (Kuikko 2006, 42). Esimerkiksi metrossa työskentelevät järjestyksenvalvojat käyttävät suojajalkineita, viiltosuojaliivejä sekä mahdollisesti viiltosuojahansikkaita (Palmia 2020).

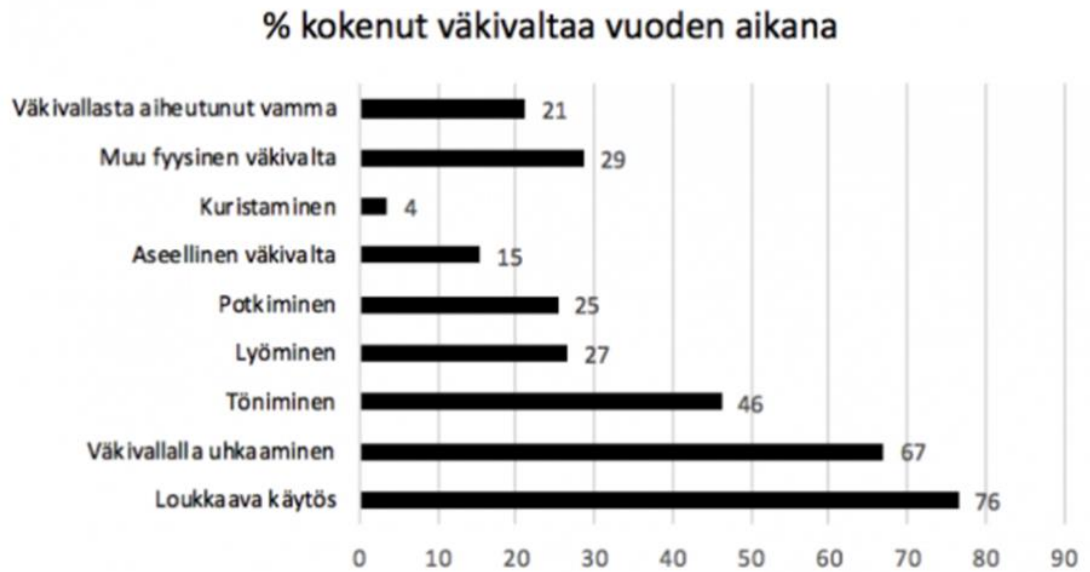
Työntekijä on velvollinen noudattamaan työnantajan antamia ohjeita, määräyksiä ja muita varotoimenpiteitä. Lisäksi työntekijä on velvollinen noudattamaan huolellisia ja varovaisia työtapoja sekä ylläpidettävä järjestystä ja siisteyttä työympäristössään edistääkseen työolosuhteiden terveellisyyttä ja turvallisuutta. (Työturvallisuuskeskus 2019, 16.) Yksittäinen työntekijä ei huolehdi ainoastaan omasta turvallisuudestaan vaan myös heidän, kenen kanssa hän työskentelee. Tämän takia kokeneempien työntekijöiden rooli huolellisuuden ja turvallisten työtapojen noudattamisessa vaikuttaa merkittävästi yhteisen työpaikan työturvallisuuteen. (Kuikko 2006, 74.)

Havaitessaan vian, puutteen tai laiminlyönnin, joka voi aiheuttaa vaaraa työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle, on työntekijän ilmoitettava siitä viipymättä esimiehelleen. Jos vian havainneen työntekijän ammattitaito ja koulutus ovat riittävät havaitun epäkohdan poistamiseksi, on hänen toimittava niin. Tässäkin tapauksessa poistetusta epäkohdasta on ilmoitettava esimiehelle ja mikäli työpaikalla toimii työsuojeluvaltuutettu, niin myös hänelle. (Työturvallisuuskeskus 2019, 16.)

2.4 Työturvallisuus yksityisellä turvallisuusalalla

Guy Lebeer ja Lorenzo Munar Suard tekivät vuonna 2004 koulutusmanuaalin, jonka tarkoituksena on kartoittaa yksityisen turvallisuusalan riskejä ja kuinka torjua niitä. Manuaalissa riskit jaotellaan kolmeen luokkaan, yleisiin riskeihin, turvallisuusalaan kohdistuviin riskeihin ja toimintaympäristöstä johtuviin riskeihin. (Suard & Lebeer 2004, 15.) Yleisistä riskeistä tavallisin on häiriörisi. Sillä tarkoitetaan informaation kulun puutetta toimeksiantajan ja vartioimisliikkeen välillä, joka johtaa siihen, että tehtävänsä suorittava järjestyksenvalvoja ei tunne tai ei ole saanut tarpeeksi tietoa kyseiselle toimeksiannolle ominaisista riskitekijöistä. (Suard & Lebeer 2004, 16.)

Yleisimmäksi turvallisuusalaan kohdistuvaksi riskiksi Suard ja Lebeer (2004, 17) ovat todenneet väkivallan. Yksityinen turvallisuusala on yksi riskialttiimmista aloista kohdata väkivaltaa töissä. Tätä tapahtuu etenkin järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä, joissa joudutaan poistamaan häiriökäyttäytyviä henkilöitä toimialueelta tai puuttumaan väkivaltilanteisiin. (Kaarnalehto, Haapman, Saikkonen & Sojakka 2013, 8.) Väkivallan kohtaamisen riski on vielä korkeampi kohteissa, joissa on, tai niiden kautta kulkee paljon ihmisiä, esimerkiksi metro (Suard & Lebeer 2004, 18). Suomessa tapauksia, joissa yksityisellä turvallisuusalalla työskentelevään henkilöön kohdistuu väkivaltaa, on noin 2500 tapausta vuodessa. Suurin osa kohdatusta väkivallasta on verbaalista häirintää tai väkivallalla uhkaamista, mutta yksityisen turvallisuusalan tehtävissä joudutaan kokemaan vakavaakin fyysistä väkivaltaa. (Paasonen 2019.) Paasonen suoritti kyselytutkimuksen vuonna 2018 liittyen väkivaltakokemuksiin yksityisellä turvallisuusalalla. Kyselyyn vastasi 539 henkilöä, joista 95% työskenteli turvallisuusalalla täysi- tai osa-aikaisesti vastaamisen aikana. Paasonen suorittaman tutkimuksen tulokset ovat visualisoituna kuviossa 1. Kuvioista käy ilmi, kuinka suuri osuus vastaajista on kokenut väkivaltaa sen eri muodoissa vuoden aikana.

Kuvio 1: Koetun väkivallan muodot yksityisellä turvallisuusalalla (Paasonen 2018).

Muita manuaalissa mainittavia keskeisiä alakohtaisia riskejä ovat fyysinen sekä psykologinen tai henkinen kuormitus (Suard & Lebeer 2004, 17). Fyysisiä kuormitustekijöitä ovat esimerkiksi seisomatyö ja manuaalinen nosto- tai siirtotyö. Järjestyksenvalvoja joutuu usein viettämään suuren osan työvuorostaan kävellen tai seisten, mikä voi johtaa kipuun jaloissa, rasitusvammoihin tai muihin tuki- ja liikuntaelimistön oireisiin, kuten selkäkipuihin. (Suard & Lebeer 2004, 29.) Nostoja tai siirtoja järjestyksenvalvoja voi joutua tekemään esimerkiksi poistojen yhteydessä (Mäkinen 2020). Niissä tilanteissa tapahtuva fyysinen ponnistelu voi johtaa loukkaantumisiin (Suard & Lebeer 2004, 30). Näitä riskitekijöitä pahentaa vielä se, että järjestyksenvalvojan tehtävissä on monesti kiire ja riittävää määrää tai riittävän mittaisia taukoja ei keretä pitää (Suard & Lebeer 2004, 29).

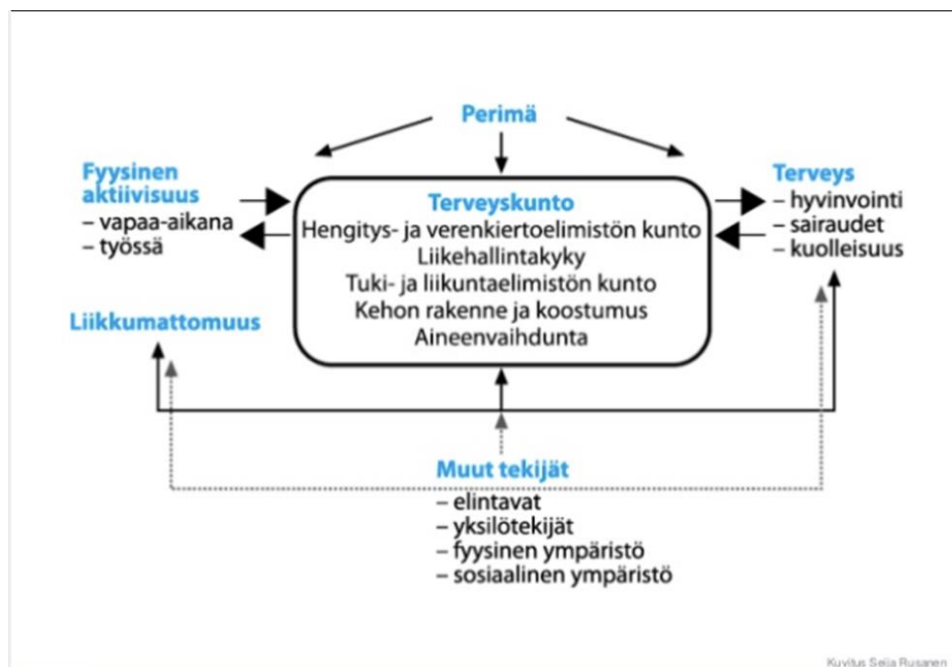
Stressiä ja henkistä kuormitusta yksityisen turvallisuusalan työtehtävissä aiheutuu muun muassa henkilöstön vaihtuvuudesta, tiukoista aikamääreistä ja etenkin jatkuvasta väkivallan uhasta (Suard & Lebeer 2004, 33). Stressi johtaa useampiin sairaspöissaaloihin, altistaa työtapaturmille ja heikentää suorituskykyä. Oireet voivat ilmetä esimerkiksi unettomuutena, ahdistuneisuutena, uniongelmina tai jopa paniikkikohtauksina ja masennuksena. (Suard & Lebeer 2004, 34.)

Työympäristön riskeistä yleisimmät ovat liukastumiset tai kompastumiset (Suard & Lebeer 2004, 38). Tavallisesti ne ovat seurausta kiireestä, huolimattomuudesta tai huonosta valaisusta. Seuraukset eivät yleensä ole kuitenkaan vakavia: mustelmia, ruhjeita, venähdyksiä tai muuta vastaavaa. (Suard & Lebeer 2004, 39.) Joskus työympäristössä on myös uniikkeja riskejä johtuen joistain erikoispiirteistä. Metroympäristössä se voi esimerkiksi olla melu, joka

pitkinä altistuksina voi johtaa päänsärkyihin ja kuulon heikkenemiseen. (Suard & Lebeer 2004, 45.)

2.5 Terveyskunto

Suni ja Husu (2012, 16) toteavat, että fyysinen kunto on kykyä pystyä suoriutumaan fyysisesti kuormittavista tehtävistä tai toiminnoista. Siitä käytetään myös termiä fyysinen suorituskyky. Terveyskunto kuuluu osaksi fyysistä kuntoa. Terveyskuntoon kuuluvat sellaiset kehon toiminnot ja rakenteet, jotka ovat yhteydessä terveyteen. (Suni & Husu 2012, 16.) Nämä osa-alueet ovat hengitys- ja verenkiertoelimistön kunto, liikehallintakyky, tuki- ja liikuntaelimistön kunto, kehon rakenne ja koostumus sekä aineenvaihdunta. Terveyskunto käsitteenä yhdistää liikunnan, terveyden ja fyysisen kunnan väliset keskeiset vuorovaikutukset yhteen. (Suni & Husu 2012, 16.) Liikunnalla on positiivinen vaikutus kaikkiin terveystunnon osa-alueisiin ja liikkumattomuudella negatiivinen vaikutus. Hyvä terveystunton auttaa jaksamaan tavallisessa arkipäiväisessä toiminnassa, kun taas huono terveystunton voi asettaa rajoitteita fyysiselle toiminnalle ja altistaa sairastumisille. (Suni & Vasenkari 2011, 32.) Hyvään terveyteen ja terveystunton ei kuitenkaan tarvitse huippu-urheilusuoritusten tasoista fyysistä kuntoa. (Suni & Husu 2012, 16.) Kuviossa kaksi, Suni ja Husu esittävät terveystunnon osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät.

Kuvio 2: Terveyskunto ja siihen vaikuttavat tekijät (Suni & Husu 2012).

Opinnäytetyön kannalta keskeisemmiksi terveystunnon osa-alueiksi ja tarkemmaksi tarkkailun kohteeksi valikoituivat tuki- ja liikuntaelimistön kunto, hengitys- ja verenkiertoelimistö sekä liikehallintakyky. Valintaan vaikutti se, että Poliisiammattikorkeakoulussa valintakokeen

kuntotestissä mitataan edellä mainittuja osa-alueita. Näiden testien tarkoituksena on selvittää hakijan fyysisen kunnon perustaso. Sen perusteella nähdään, onko hakijalla riittävät fyysiset edellytykset suoriutua tutkintokoulutuksesta sekä poliisin työtehtävistä. (Polamk 2020, 6.)

Tuki- ja liikuntaelimestön kunto eli lihaskunto. Yksinkertaistettuna sillä tarkoitetaan kykyä tuottaa liikettä eri kehonosissa. Lihaskunnon osatekijöitä ovat lihasvoima ja notkeus. Molemmat vaikuttavat merkittävästi fyysiseen suoritus- ja toimintakykyyn. (Sunin & Vasenkari 2011, 35.)

Notkeudella tarkoitetaan yhden tai useamman nivelen maksimaalista liikelaajuutta ja jänteiden aiheuttamaa vastavoimaa kyseisellä liiketaajuudella. Notkeus on tärkeä ominaisuus jouduttaessa tekemään nopeita liikkeitä raajojen ääriasennoista toiseen. (Sunin 2012b, 128-129.) Sunin (2012b, 128-129) mukaan sujuva liike edellyttää riittävää notkeutta. Tällaisia nopeita raajojen ääriasennoissa tapahtuvia liikkeitä voidaan tarvita yksityisellä turvallisuusalalla jouduttaessa suorittamaan voimankäyttökoneita. Tällöin hyvä tuki- ja liikuntaelimestön kunto pienentää loukkaantumisen riskiä ja edesauttaa voimankäyttökoneiden onnistumista. (Päiveröinen 2020.) Notkeuden voi vielä jakaa kahteen alaluokkaan, staattiseen- ja dynaamiseen notkeuteen. Staattinen notkeus kuvaa liikelaajuutta ja dynaaminen notkeus liikkeen helppoutta. (Sunin 2012b, 129.)

Lihaskunto on liikkeen tuottamisen perusta. Tarvittaessa suurta tai nopeaa voimantuottoa lihasvoima on terveystason ja suorituskyvyn tärkein vaikuttaja. Lihasten kykyyn tuottaa voimaa vaikuttaa moni tekijä, kuten aineenvaihdunnan säätely, perimä, ikä, sukupuoli ja ravinto. (Ahtiainen & Sunin 2012, 160.) Riittävä lihasvoima ja voimataso ovat tärkeässä osassa työssä ja arjessa jaksamisen kannalta. Se mahdollistaa arkisen rasituksen jaksamista liikaa väsymättä ja ennaltaehkäisee vammoja sekä rasitusoireita. Lihaskunnon voi jakaa vielä kolmeen alaluokkaan. (Kuoppasalmi 2020.)

Maksimivoima tarkoittaa suurinta mahdollista voimatasoa yksittäisessä suoritteessa, jonka lihas tai lihasryhmä pystyy tuottamaan. Nopeusvoima on kykyä tuottaa mahdollisimman paljon voimaa nopeasti. Sitä tarvitaan äkkinaisissa liikkeissä ja se auttaa muun muassa tasapainon ylläpitämisessä. (Kuoppasalmi 2020.) Moni järjestyksenvalvojan voimankäyttökone vaatii nopeaa ja räjähtävää voimaa, kuten käsivarsikaato tai teleskooppipatukalla lyöminen. (Päiveröinen 2020.) Kestovoima on lihaksen kykyä vastustaa väsymystä toistuvissa samankaltaisissa liikkeissä ja pitää yllä sub-maksimaalista eli suhteellista voimatasoa. Kestovoima korostuu erityisesti kestävyyslajeilla, kuten pyöräily tai juoksu. (Kuoppasalmi 2020.) Tuki- ja liikuntaelimestön kuntoa mitataan Poliisiammattikorkeakoulun pääsykokeissa leuanvedoilla tai ylätaljalla sekä penkkipunnerruksella. Miehet suorittavat leuanvedot tai ylätaljan 100 kg painolla. Naiset suorittavat ylätaljan siten, että vedettävä paino on 70%

suorittajan omasta painosta. Testien tarkoituksena on mitata hakijan voimaa suhteutettuna oman kehon painoon sekä ulkoista kuormaa vastaan. (Polamk 2020.)

Hengitys- ja verenkiertoelimistö on hengityslihasten, hengitysteiden, verisuonten ja veren sekä sydämen muodostaman kokonaisuus. Hengitys- ja verenkiertoelimistö vastaa ravintoaineiden ja hapen kuljettamisesta kudoksille sekä kuona-aineiden toimittamisesta niitä poistaville elimille. (Mänttari 2012, 213.) Hengitys- ja verenkiertoelimistön kunnosta käytetään myös nimitystä kestävyyskunto. Tavallisin tapa mitata kestävyyskuntoa on maksimaalisen hapenottokyvyn kautta. Sillä tarkoitetaan maksimaalista määrää sataprosenttista happea, jonka keho pystyy hyödyntämään mahdollisimman raskaan urheilusuorituksen aikana. Maksimaalisen hapenottokyvyn mittaaminen on haastavaa ja vaatii erikoislaitteistoa, mutta tavallisesti suuntaa antavia mittauksia tehdään esimerkiksi Cooperin testillä tai kahden kilometrin kävelytestillä. Tarkkaa tulosta niillä ei saa, mutta niillä voidaan seurata kestävyyskunnan kehittymistä. (Suni & Vasenkari 2011, 34.) Opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneet järjestyksenvalvojat ovat kertoneet joutuvansa kävelemään työvuoron aikana kymmenestä kahteenkymmeneen kilometriin, joten kestävyyskunto on avainasemassa heidän työssäjaksamisensa kannalta. Poliisiammattikorkeakoulun pääsykokeissa kestävyyskuntoa mitataan 1500 metrin juoksutestillä (Polamk 2020).

Liikehallintakyky eli motorinen kunto on kehon liikkeiden ja asentojen hallintaa. Käytännössä se tarkoittaa lihaksiston, hermoston ja aistitoimintojen kykyä suoriutua erilaisista tarkoituksenmukaisista kehon liikkeistä. (Suni & Vasenkari 2011, 36.) Liikehallintaan vaikuttavat yksilön kyky ennakoita tilanteita sekä aiemmat kokemukset (Rinne 2012, 99). Liikehallintaan sisältyy viisi peruskykyä: koordinaatio-, reaktio-, tasapaino-, liikeaisti ja suuntautumiskyky. Edellä mainitut liikehallintakyvyt ovat joiltain osin toisistaan riippumattomia. Niitä voidaan harjoittaa erilaisiin ja monimuotoisiin liikesuorituksiin, jolloin niistä kehittyy taitoja. (Rinne 2012, 106.) Erityisen keskeisiä ovat reaktiokyky ja ketteryyys. Niitä kuvataan kykyä havaita ärsyke ja toimia nopeasti sekä tarkoituksenmukaisesti tilanteen vaatimalla tavalla. (Rinne 2012, 106.) Voimankäyttötilanteet eivät ole koskaan keskenään samanlaisia ja voivat olla hyvin arvaamattomia, siksi kyky reagoida tilanteen nopeisiin muutoksiin on erittäin tärkeää (Päiveröinen 2020). Motorista kuntoa mitataan Poliisiammattikorkeakoulun pääsykokeissa ketteryysskokeella. Kokeessa pyritään suoriutumaan sisätilaan rakennetusta esteradasta mahdollisimman nopeasti. Kokeen tarkoituksena on testata hakijan koordinaatiota, kehonhallintaa ja motoriikkaa. (Polamk 2020.)

2.6 Yhteenveto

Työturvallisuudesta, yksityisestä turvallisuusalasta ja terveystieteistä on olemassa todella paljon kirjallista materiaalia sekä tutkimuksia. Sellaista kirjallista materiaalia tai aikaisempia tutkimuksia, jotka käsittelevät niiden keskeisiä vuorovaikutuksia ei juuri löytynyt. Aiheesta

löytyi kuitenkin joitain turvallisuusalan asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita. Yksi henkilö, joka kirjoittaa artikkeleita tästä aiheesta on Andy Tuffano.

Tuffano vertaa 2020 kirjoittamassaan artikkelissa järjestyksenvalvojan tehtäviä esimerkiksi uinninvalvojan tehtäviin. Molemmissa työtehtävissä toimiva henkilö viettää suuren osan ajastaan istuen tai paikallaan valvomassa omaa toimialuettaan esimerkiksi valvomossa. Vaaran havaitessaan molemmissa työtehtävissä toimivan henkilön on kuitenkin kyettävä toimimaan nopeasti tilanteessa, joka on haastava niin fyysisesti kuin henkisesti. Hyvä fyysinen terveys ja -kunto ovat avainasemassa tällaisista tilanteista selviämiseksi.

Tuffanon (2020) mukaan turvallisuusalalla toimiva henkilö, joka ei ole fyysisesti hyvässä kunnossa ei kykene suojelemaan asiakkaita tai edes itseään väkivallalta, vaan asettaa itsensä ja kaikki muut suurempaan vaaraan. Lisäksi Tuffanon (2013) mukaan turvallisuusalalla toimiva henkilö, joka on fyysisesti hyvässä kunnossa, vaikuttaa ammatillisesti pätevämmältä ja häntä ei lähdetä haastamaan fyysisesti niin suurella todennäköisyydellä, eli hyvällä fyysisellä kunnolla on hänen mukaansa väkivaltaa ennaltaehkäisevä vaikutus. Fyysisesti haastavaan tai väkivaltaiseen tilanteeseen jouduttaessa hyvä fyysinen kunto auttaa selviämään tilanteesta turvallisemmin ja tehokkaammin. Mitä tulee muihin läpikäytyihin yksityisen turvallisuusalan riskitekijöihin, hyvä fyysinen kunto ennaltaehkäisee kaatumisia sekä liukastumisia ja sitä kautta pienentää loukkaantumisen riskiä (Rinne 2012,108). Liikunta ja hyvä fyysinen kunto lisäksi tukee työhyvinvointia sekä psyykkistä hyvinvointia, mikä puolestaan auttaa jaksamaan työn aiheuttamaa stressiä (UKK-instituutti 2020).

3 Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää vaikuttaako fyysinen kunto työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä. Aiheesta ei ole tehty tutkimuksia ja siitä on kirjoitettu hyvin vähän, siksi aiheesta haluttiin saada ajankohtaista tietoa alalla työskentelevien ihmisten omista kokemuksista. Tämän vuoksi tutkimusmenetelmäksi valittiin haastattelu. Tässä kappaleessa käydään läpi yleisesti laadullisissa tutkimuksissa käytettäviä tiedonkeruumenetelmien sekä analyttisten menetelmien teoriaa ja kuinka niitä hyödynnettiin tässä opinnäytetyössä.

3.1 Esihaastattelu

Haastatteluita tehdessä on tärkeää testata laadittuja kysymyksiä pienemmälle testiryhmälle ennen varsinaisen kyselytutkimuksen aloittamista. Tällöin voidaan testata laadittuja kysymyksiä, esimerkiksi saako esitetyistä kysymyksistä opinnäytetyön kannalta oleellista tietoa tai tuottaako se turhaa dataa. (Eskola & Suoranta 2005, 88.)

Esihaastattelu on tärkeä osa teemahaastatteluita. Siinä testataan haastattelun runkoa, aihepiirien järjestystä, kysymysten lopullista muotoilua sekä suuntaa antavasti haastattelun mahdollista kestoa. Esihaastatteluiden suorittaminen lisäksi harjaannuttaa haastattelijaa, jolloin varsinaisten haastatteluiden alkaessa syntyy vähemmän virheitä. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 72-73.)

Vastaajiksi esihaastatteluun valittiin kaksi opinnäytetyön tekijälle ennestään tuttua kokenutta turvallisuusalan työntekijää. Yleisesti ohjeistetaan, että haastatteluita ei kannata testata omilla tuttavilla, koska heidän kanssaan keskustelu mahdollisesti etenee paremmin kuin varsinaisella kohderyhmällä, mikä voi vääristää odotuksia vastauksista (Eskola & Suoranta 2005, 88). Heidän valitsemistaan opinnäytetyön tekijä perustelee sillä, että kysymysten testaamisen lisäksi heiltä voisi saada arvokasta palautetta kysymysten selkeyttämiseksi ja muuttamiseksi. Saadun palautteen pohjalta muun muassa kysymys ”Vaikuttaako fyysinen kunto mielestäsi työturvallisuuteen tehtävässä, jossa toimit?” muutettiin useammaksi kysymykseksi, koska vastaajan mielestä tässä muodossa esitetty kysymys johtaisi kyselyyn osallistuvan miettimään lähinnä voimankäyttötilanteita ja muut epäsuorat fyysisen kunnan vaikutukset työturvallisuuteen jäisivät huomioimatta.

Lopulliseen versioon haastattelun kyselyistä päätyi kahdeksan kysymystä, joista kolme suljettua kysymystä. Suljettujen kysymysten tarkoituksena oli saada vastaajalta perustietoja, joita voitaisiin verrata analysointivaiheessa vastauksiin ja etsiä niiden välisiä riippuvuussuhteita. Esimerkiksi vaikuttaako työkokemus tai sukupuoli siihen, millaisena näkee fyysisen kunnan vaikutuksen työturvallisuudelle. Viimeistellyt kysymykset hyväksyttiin vielä toimeksiantajayrityksen yhteyshenkilöllä ja haastatteluiden käytännön toteuttamisesta sovittiin.

3.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa haastattelua, jossa haastattelun teema ja kysymykset ovat etukäteen suunnitellut. Kysymyksiin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaaja saa itse avoimesti muotoilla vastauksensa. Esitettävät kysymykset ovat kaikille kyselyyn osallistuville samat, mutta ne voidaan esittää vapaassa järjestyksessä. Kysymystapaa voidaan muuttaa ja riippuen kyselyyn osallistuvan vastauksista, kysymyksiä voidaan seurata syventävillä jatkokysymyksillä. Haastattelijan on kuitenkin tärkeä varmistaa, että kaikki etukäteen suunnitellut teemat käydään läpi kaikkien haastateltavien kanssa. (Eskola & Suoranta 2005, 86.) Puolistrukturoitu haastattelu sopii laadullisiin tutkimuksiin, joissa halutaan saada syvempää ymmärrystä etukäteen määritellyistä teemista ja haastatteluun osallistuvan vastaajan omista kokemuksista. (Kananen 2014, 3.4.) Puolistrukturoitua haastattelumetodia hyödynnettiin metrossa työskentelevien järjestyksenvalvojien haastatteluissa.

Metron järjestyksenvalvonnassa työskentelee noin 180 henkilöä, joten tavoite oli saada 18 työntekijää haastateltua, jotta saataisiin kokonaisuudessaan 10% edustus aineistoon. Tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan valitettavasti päästy, koska haastatteluiden käytännön toteutus oli hankala, eikä halukkaita osallistujia saatu enempää. Haastateltavat oli alun perin tarkoitus saada valittua etukäteen vapaaehtoisten työntekijöiden joukosta ja haastattelut toteutettavan kasvotusten työvuorojen alkamisen tai loppumisen yhteydessä. Covid-19 viruksen aiheuttaman tilanteen takia kasvokkain tehtävästä haastattelusta oli luovuttava ja haastattelut jouduttiin suorittamaan puhelimitse. Puhelimitse suoritettavalle haastattelulle ei saatu järjestettyä tarkkaa aikataulua, vaan järjestyksenvalvoja koitettiin tavoitella taukojen aikana tai rauhallisempina hetkinä työvuoron aikana. Tämä aiheutti tietynlaista kiireen tuntua haastatteluun, mikä mahdollisesti aiheutti sen, että suurin osa haastatteluista jäi pituudeltaan oletettua lyhemmiksi ja vastaukset suppeammiksi. Vastausten suppeutta voi myös selittää se, että puhelimen välityksellä haastatteleamalla jää saamatta kaikki kasvokkain tehtävän haastattelun hyödyt, kuten kehonkieli, eleet sekä keskustelunomainen vuorovaikutus. Puhelimitse suorittaminen saattoi vaikuttaa myös osallistujien halukkuuteen osallistua haastatteluun negatiivisesti. Koska puhelimitse haastatteleamalla tulee helpommin väärinymmärryksiä kuin kasvotusten, haastatteluille laadittiin selkeämpi runko, jota noudattaa väärinkäsitysten välttämiseksi ja haastatteluiden yhdenvertaistamiseksi. Mikäli järjestyksenvalvoja suostui haastatteluun, haastattelu aloitettiin lyhyesti esittelemällä opinnäytetyön tarkoitus ja miksi heitä haastatellaan. Ennen varsinaisiin kysymyksiin siirtymistä osallistujille kerrottiin lyhyesti terveyskunnosta ja sen osa-alueista, jotta niihin voitaisiin viitata myöhemmin haastattelussa ja kaikilla osallistujilla olisi mahdollisimman samanlainen käsitys aiheesta. Vaikka puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset voidaan esittää vapaassa järjestyksessä ja muodossa, niin tässä tapauksessa kysymykset esitettiin kaikille vastaajille samalla tavalla, samassa järjestyksessä. Tarkoitus oli parantaa haastatteluiden selkeyttä ja mikäli haastattelu jouduttaisiin keskeyttämään jonkin häiriötekijän vuoksi, olisi siihen palaaminen helpompaa. Tällä tavoin toteutettuna haastattelu alkoi muistuttaa piirteiltään osittain lomakehaastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 44-45.) Liitteessä yksi järjestyksenvalvojen haastatteluissa käytetty pohjustus haastattelun alkaessa ja liitteessä kaksi haastattelussa käytetty kysymysrunko.

3.3 Haastattelun otanta

Järjestyksenvalvojat työskentelevät metrossa joko asemilla, kiertävinä tai autopartiona ja heitä oli tarkoitus saada edustettua opinnäytetyössä suhteutettuna työtehtävien määrään. Tässäkään ei valitettavasti onnistuttu, koska lähes kaikki kiertävissä partioissa työskentelevät järjestyksenvalvojat olivat haluttomia osallistumaan haastatteluun. Tarkoituksena olisi ollut verrata asemilla työskentelevien järjestyksenvalvojen vastauksia kiertävissä partioissa työskentelevien vastauksiin ja katsoa onko niissä merkittäviä eroja. Hypoteesi oli, että kiertävissä partioissa työskentelevät olisivat kokeneet fyysisen kunnon tärkeämmäksi

nimenomaan voimankäyttötilanteissa, koska he kohtaavat väkivaltaa enemmän työssään. (Palmia 2020.) Vastaajia saatiin lopulta 12 joista 10 työskentelevät asemilla, yksi kiertävässä partiossa sekä yksi autopartiossa. Haastateltavaan ryhmään onnistuttiin kuitenkin saamaan tasaisesti miehiä ja naisia sekä monia eri mittaisia työuria omaavia vastaajia, jolloin on mahdollisuus saada alustavia tuloksia siitä, miten kyseiset seikat vaikuttavat kokemukseen fyysisen kunnan merkittävydestä työturvallisuudelle. Kaikki suoritettavat 12 haastattelua äänitettiin osallistujien suostumuksella litteroimista ja analyysiä varten. Kaikki äänitetyt haastattelut litteroitiin sanatarkasti juuri niin kuin haastateltava vastasi. Aineiston litteroiminen on suositeltavaa silloin, kun suoritettavat haastattelut ovat kestoiltaan pidempiä tai niitä on useampi (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138).

3.4 Asiantuntijahaastattelu

Opinnäytetyötä varten suoritettiin kaksi asiantuntijahaastattelua. Tero Mäkinen on Palmian voimankäytön pääkouluttaja. Mäkinen on toiminut yksityisellä turvallisuusalalla vuodesta 2008 alkaen. Voimankäytönkouluttajan tehtävät hän aloitti Palmialla 2014 ja siirtyi pääkouluttajan tehtäviin 2019. Hemmo Päiveröinen on työskennellyt yksityisellä turvallisuusalalla lukuisissa eri tehtävissä vuodesta 2008 lähtien. Tehtäviin on kuulunut järjestyksenvalvonnan ja vartioinnin erilaisia muotoja sekä henkilösuojausta. Päiveröinen on lisäksi toiminut poliisihallituksen hyväksymänä vartija- sekä järjestyksenvalvojakouluttajana vuodesta 2011 lähtien.

Asiantuntijahaastatteluja voi käyttää niin määrällisessä kuin laadullisessa tutkimuksessa, mutta niiden käyttäminen on yleisempää laadullisissa tutkimuksissa. Asiantuntijahaastattelu on erinomainen tiedonlähde, kun halutaan saada aiheesta ajantasaista ja käytännönläheistä, niin sanottua hiljaista tietoa. (Hyypä 2009, 49.) Asiantuntijahaastattelu on usein vapaamuotoinen jonkin teeman ympärille rakennettu haastattelu, jossa käytetään avoimia kysymyksiä. Tällaiset haastattelut toteutetaan keskustelunomaisesti. Tämä mahdollistaa tarkentavien kysymysten sekä lisäkysymysten esittämisen haastateltavan vastauksien perusteella. Tällöin aiheisiin päästään syvemmälle, mikä mahdollistaa sen, että haastateltava asiantuntija voi tuoda esille tutkimuksen kannalta oleellisia seikkoja, joita haastattelija ei olisi osannut välttämättä kysyä. (Hyypä 2009, 48-49.)

Fyysisen kunnan merkitys työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä on aiheena niin laaja, että asiantuntijahaastattelut täytyi rajata tarkempaan aiheeseen, jotta niistä voitaisiin hyötyä. Asiantuntijahaastattelu on hyvä tiedonlähde aiheisiin, joita on tutkittu vähän tai niistä ei ole saatavilla juurikaan kirjallista aineistoa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 35). Tässä tapauksessa haluttiin saada tietoa siitä, kuinka fyysinen kunto vaikuttaa työturvallisuuteen voimankäyttötilanteissa sekä muissa tilanteissa, joissa vartija tai järjestyksenvalvoja joutuu ottamaan fyysistä kontaktia kohdehenkilöön. Vaikka tällaiset

haastattelut toteutetaankin vapaamuotoisesti ja keskustelunomaisesti, on haastattelua varten tärkeää valmistaa jonkinlainen runko. Haastattelurungon tarkoitus on viedä keskustelua eteenpäin ja ohjata opinnäytetyön kannalta oleellisiin aihepiireihin. Haastattelut aloitettiin keskustelemalla avoimesti fyysisen kunnon merkityksestä työturvallisuudelle voimankäyttötilanteissa terveystieteen osa-alueiden kautta. Seuraavaksi haastattelua vietään eteenpäin keskustelemalla kirjallisuuskatsausta tehdessä löydettyistä väittämistä sekä haastattelijan omista kokemuksista voimankäyttötilanteissa. Lopuksi asiantuntijoiden kanssa keskusteltiin järjestyksenvalvojille tehtyjen haastatteluiden tuloksista ja analysoitiin yksittäisiä vastauksia. Teemahaastattelun tapaisissa haastatteluissa haastattelurunko ei tarkoita etukäteen tarkoin määriteltyjä kysymyksiä, vaan teema-alueita. Teema-alueiden pohjalta syntyneitä keskusteluita voidaan jatkaa ja viedä syvemmälle niin kauan kuin haastateltavalla on tuntemusta aiheesta ja tieto on oleellista tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 67.)

3.5 Teemoittelu ja tyypittely

Teemoittelu on laadullisessa tutkimuksessa käytettävä analyysimetodi. Siinä aineistosta pyritään etsimään yhdistäviä tai erottavia tekijöitä pilkkomalla kerätty aineisto niiden aihepiirien mukaan. Tällä tavoin aineistosta pyritään nostamaan esiin tutkimuksen kannalta keskeisiä aiheita. Aineistoa teemoitellessa voidaan käyttää apuna koodausta. Koodaaminen on aineiston tarkempaa jäsentelyä tai luokittelua koodiyksiköiden avulla, jotka voivat olla sanoja, lauseita tai rivejä tekstiä. Koodattua materiaalia on helpompi järjestellä, vertailla tai yhdistellä. Esimerkkinä tässä opinnäytetyössä kaikista haastatteluista tehtiin lyhyet kirjalliset tiivistelmät. Näiden tiivistelmien pohjalta laskettiin, kuinka usein jokin teema tai tyyppi toistuu, kuten usein haastatteluissa toistuvat sanat ”paini”, ”vääntö” ja ”kamppailu” puhuttaessa tilanteista, joissa kohdehenkilö vastustaa järjestyksenvalvojaa, joten ne koottiin yhteen ja annettiin koodiksi fyysinen vastarinta. (Silius 2008.)

Tyypittely on jatketta teemoittelulle. Siinä muodostetaan ryhmiä samankaltaisista vastauksista. (Silius 2008.) Ne voivat olla tapahtumia tai niiden kulun kuvaamista. Tyyppejä voidaan muodostaa kolmella eri tavalla. Autenttinen tyyppi sisältää yhden vastauksen esimerkkinä laajemmasta kokonaisuudesta. Yhdistetty tai yleinen tyyppi on sellainen seikka, joka esiintyy kaikissa tai lähes kaikissa vastauksista. Viimeinen on mahdollisimman laaja tyyppi. Siihen voidaan sisällyttää asioita, jotka ovat saattaneet ilmetä tyypiteltävässä aineistossa vain kerran. Tässä opinnäytetyössä käytettiin yleistä tyypittelyä ja laajaa tyypittelyä. Yleiseen tyyppiin meni esimerkiksi vastauksissa toistunut käveleminen. Moni vastaaja kertoi lähes samoin sanoin joutuvansa kävelemään useita kilometrejä työvuoron aikana ja että kestävyyskunto auttaa jaksamaan sen paremmin. Yleiseen tyyppiin kerätiin muutama vastaus, joka toistui vain kerran tai kaksi, mutta oli vastauksena erittäin kiinnostava ja keskeinen tutkimuskysymyksen kannalta. (Eskola & Suoranta 2005, 181-182.) Esimerkiksi

yksi haastateltava sanoi, että jos on hyvässä fyysisessä kunnossa, niin ei joudu turvautumaan voimankäyttövälineisiin niin helposti. Aiheen ympärille sai muodostettua mielenkiintoisen keskustelun voimankäytön asiantuntijoiden kanssa, mikä auttoi johtopäätöksiä tekemisessä.

4 Tulokset

Haastatteluun osallistuneista järjestyksenvalvojista seitsemän oli miehiä ja viisi naisia. Kuudella vastaajalla on työkokemusta yksityiseltä turvallisuusosalta alle vuosi, viidellä vastaajalla yhdestä viiteen vuotta ja yhdellä yli viisi vuotta. Kymmenen vastaajista oli työskennellessään metrossa järjestyksenvalvojana joutunut ottamaan fyysistä kontaktia asiakkaaseen. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastaajat, jotka olivat joutuneet ottamaan, fyysistä kontaktia asiakkaaseen kokivat, että fyysisellä kunnolla on merkitystä työturvallisuudelle sellaisissa tilanteissa.

4.1 Fyysisen kunnan merkitys työturvallisuudelle fyysisessä asiakaskontaktissa

Vastaajista kuusi mainitsi tuki- ja liikuntaelimestön kunnan tai lihaskunnan edistävän työturvallisuutta tilanteissa, joissa he ovat joutuneet poistamaan päihtynyttä tai muusta syystä liikuntakyvyttöä kohdehenkilöä heidän toimialueeltaan. Erityisesti mainittiin lihaskunnan vaikuttavan tilanteissa, joissa kyseinen poistettava henkilö on suurikokoinen tai tilanteessa ollaan yksin.

”Meillä oli tämmönen vahvasti humalassa oleva mies X asemalla. Hänelle sanottiin, että nyt poistut tai sit me lähetään taluttaa sua. Hän oli tällanen 190cm varmaa 100kg herra siinä tota hän sit päätti, et hän ei liiku mihinkään. Me jouduttiin sit käsivoimin käytännössä kannattelemaan häntä hissillä eka ylös, sit taluttamaan metroaseman ulkopuolelle 100 metriä. Kun lähet raahaamaan semmosta 100 kilosta kaverii, niin jos ei ole minkään näköstä urheilutaustaa tai lihaskunto, on huonommassa kunnossa tai huonommalla tasolla niin siinä ei jokanen välttämättä jaksa lähtee liikuttelee sellasta kuormaa.”

Asiantuntijahaastatteluissa käytiin läpi edellä mainitun kaltaisia tilanteita ja pohdittiin tarkemmin, kuinka tuki- ja liikuntaelimestön kunto niissä vaikuttaa. Liikuntakyvyttömiä henkilöitä poistaessa hyvä tuki- ja liikuntaelimestön kunto on välttämätön tekijä. Kuljetusote ei onnistu pelkällä hyvällä teknisellä osaamisella, vaan sitä pitää tukea lihasvoimalla. Hyvällä lihaskunnolla vahvistettu ja teknisesti oikein suoritettu kuljetusote pienentää riskiä, että kuljetettava henkilö pyrkisi irti otteesta tai alkaisi vastustamaan kuljetusotteen suorittajaa väkivaltaisesti. (Mäkinen 2020.) Lisäksi kuljetusote on merkittävästi haastavampi suorittaa yksin kuin työparin kanssa (Päiveröinen 2020).

Seitsemässä haastattelussa tuki- ja liikuntaelimestön kunnon kerrottiin vaikuttavan tilanteissa, joissa toimenpiteen kohteena oleva henkilö vastusti heitä fyysisesti. Lihaskunnan kerrottiin auttavan tilanteen kontrolloimista sekä tarvittavien toimenpiteiden suorittamisessa, kuten kohteen raudoittamisessa. Fyysisen kunnon merkityksen kerrottiin korostuvan, mikäli kohdehenkilö on suurikokoinen, tai silloin, kun on tilanteessa yksin.

”...henkilökohtaisesti vaarallisin tilanne oli se, että joutu painii yksin sellasen 190 cm tyypin kanssa siin voimat ehty todella nopeesti. Kaks minuuttia ennen, kun apu tuli oli todella pitkä aika. Kyl mä siinä sanosin, että fyysinen kunto ja sen harjottaminen on oikeesti tärkeätä tällä alalla, koska ei voi ikinä tietää millasii fyysisii urheilusuorituksii rupee joutuu loppujen lopuksi tekemään esim tässäkin toimeksiannossa.”

Päiveröinen (2020) aloittaa aiheen sanomalla, että voimankäytössä nimensä mukaan tarvitaan voimaa. Tekniikka on oleellista, mutta jos ei ole fyysistä voimaa sitä tukemaan, niin tavoitteeseen ei päästä. Lihaskunto auttaa paremmin kontrollin saamisessa, koska mitä pienemmän osan joudut käyttämään omasta voimakapasiteetista sen hallitummin voimankäyttötekniikan voi suorittaa. Yksinkertaistetussa esimerkissä mitä enemmän fyysistä voimaa järjestyksenvalvojalla on kohdehenkilöön verrattuna, sen helpompaa ja turvallisempaa vastarinnan nujertaminen on. Lisäksi hyvä tuki- ja liikuntaelimestön kunto lisää työturvallisuutta siten, että se pienentää loukkaantumisen riskiä.

Haastattelussa käytiin myös läpi fyysisen kunnon lisäksi muita seikkoja, jotka vaikuttavat työturvallisuuteen voimankäyttötilanteissa. Muita fyysisiä tekijöitä kunnon lisäksi ovat pituus ja paino. Pituus antaa ulottuvuutta ja paino tehostaa voimankäyttötekniikoiden, kuten maahanviennin suorittamisessa. Pienellä erolla painossa ja pituudessa ei juuri ole väliä voimankäyttötilanteiden kannalta, mutta esimerkiksi keskivertosuomalainen mies on 178 cm pitkä ja painaa 85 kg, jos järjestyksenvalvoja on kohdehenkilöön nähden merkittävästi lyhyempi ja kymmeniä kiloja kevyempi on hän lähtökohtaisesti alakynnessä, mikäli joudutaan fyysiseen kontaktiin. Painosta voi olla myös haittaa, jos sitä on liikaa ja se alkaa vaikuttamaan kestävyyskunnan heikentymisenä. (Päiveröinen 2020.)

Yksi haastateltava mainitsi lihaskunnan parantavan työturvallisuutta erityisesti joutuessa hätävarjelutilanteeseen. Tästä Päiveröinen (2020) oli samaa mieltä. Hän perusteli kantaansa sillä, että verrattuna voimankäyttötilanteisiin hätävarjelutilanteet ovat usein kestoiltaan pidempiä ja kaoottisempia. Tämä johtuu siitä, että tilanteessa kohdehenkilö on aloitteen tekijä, jolloin järjestyksenvalvoja joutuu ensin torjumaan oikeudettoman hyökkäyksen, jonka jälkeen vielä ottamaan tilanteen haltuun. Lisäksi yksi haastateltava kertoi tapauksesta, jossa oli joutunut nostamaan asiakkaan ylös raiteilta.

Kolme haastateltavaa mainitsi kestävyyskunnan työturvallisuuteen vaikuttavaksi tekijäksi voimankäyttötilanteissa, koska monesti tilanne on alkanut kauempana omasta senhetkisestä

sijainnista ja paikalle on täytynyt ensin juosta tai kohdehenkilö pakenee. Jos järjestyksenvalvoja on huonossa kunnossa, hän ei jaksakaan enää toimia tilanteen vaatimalla tavalla juoksemisen jälkeen. Kaksi haastateltavaa mainitsi kestävyyskunnan merkitsevän myös silloin, jos voimankäyttötilanne pitkittyy.

”...työpari sai osua kohdehenkilöltä niin me lähetettiin juoksemaan X torilta Y torille päin ja siitäkin oli sellane vajaa 500 metriä sinne ehkä päällekin, niin siinä välissä lähetettiin juoksemaan täysiä, koska me oltiin niinku lähin partio auttaa sitä meidän kollegaa siellä.”

Päiveröisen (2020) mukaan tavalliset voimankäyttötilanteet eivät itsessään ole kestävyyskunnan kannalta liiallisesti vaativia, koska ne eivät yleensä kestä kovinkaan kauan. Kestävyyskunnan merkitys tulee esille voimankäyttötilanteissa, mikäli ne pitkittävät esimerkiksi maahanviennin jälkeen maassa kamppailuksi, kohdehenkilöitä on useampi tai on kyse hätävarjelutilanteesta. Kestävyyskunnan merkitys työturvallisuudelle voimankäyttötilanteissa korostuu, jos järjestyksenvalvojalla on ollut fyysisesti raskas työvuoro tai joutunut esimerkiksi juoksemaan alkaneeseen voimankäyttötilanteeseen. Fyysisesti väsyneenä tai hengästyneenä on suurempi riski loukkaantua voimankäyttötilanteessa.

Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että jos on hyvä fyysinen kunto ei välttämättä joudu turvautumaan voimankäyttövälineisiin niin herkästi. Asiantuntijat olivat periaatteen tasolla samaa mieltä väittämän kanssa, mutta korostivat, että hyvä fyysinen kunto mahdollistaa ja antaa enemmän vaihtoehtoja ratkaista tilanteen käyttämättä voimankäyttövälinettä. On kuitenkin tärkeää tehdä tilannearvio siitä, voisiko voimankäyttövälinettä käyttämällä hoitaa tilanteen pienimmän haitan periaatteen mukaisesti vähemmällä vahingolla itseän, ympäristöön sekä kohdehenkilöön. Hyvä fyysinen kunto ei siis ole mikään voimankäyttövälineen korvike. Se on työkalu siinä missä voimankäyttövälineet ja valinta siitä, mitä käytössä olevaa välinettä päätyy käyttämään, vaatii hyvää tilannetajua, minkä molemmat haastatellut asiantuntijat nostivat ehdottomasti tärkeimmäksi työturvallisuutta parantavaksi ominaisuudeksi järjestyksenvalvojalla. (Päiveröinen 2020, Mäkinen 2020.)

Aiheesta pidemmälle keskustellessa tehtiin havainto, että metro on ympäristö, jossa ei aina voi käyttää kaasusumutinta johtuen ympäristön tuomista rajoitteista, kuten sivullisten altistaminen sumutteelle. Toinen voimankäyttöväline on teleskooppipatukka, mikä nojaa vahvasti käyttäjän tuki- ja liikuntaelimestön kuntoon sekä motoriseen kuntoon. Tämä korostaa hyvän fyysisen kunnan tärkeyttä voimankäyttötilanteissa, etenkin metron työympäristössä. (Päiveröinen 2020, Mäkinen 2020.)

Vastauksissa ei noussut esille erityisiä riippuvuussuhteita vastaajien sukupuolen ja vastausten välille, mutta eräs naispuolinen vastaaja toi esille oman kokemuksensa siitä, kuinka hyvä fyysinen kunto on erityisen tärkeä työturvallisuuden kannalta juuri naisille. Hän koki, että naisena järjestyksenvalvojan tehtävässä toimiakseen täytyy olla keskivertoa paremmassa

fyysisessä kunnossa, koska moni kohdehenkilö, jonka toimintaan joutuu puuttumaan, ovat miehiä ja siksi keskimäärin häntä suurempikokoisia, mikä asettaa hänet alakynteen. Keskivertosuomalainen mies painaa 87kg ja on 177cm. Keskivertonainen on puolestaan painoltaan 73kg ja 163cm pitkä. (THL 2017.) Lisäksi miesten ja naisten lihaksistossa on merkittäviä eroja. Naisten lihaksiston poikkipinta-ala on pienempi kuin miehillä, mikä takia naisten absoluuttisen voimantuotto on 20-35 % pienempi kuin miehillä. (Suni & Vasenkari 2011, 40.) Vastaavaa ilmiötä käytiin läpi asiantuntijahaastattelussa Päiveröisen (2020) kanssa. Kokonaismassa ja absoluuttinen voima ovat merkittävät tekijä fyysisissä voimankäyttötilanteissa.

Kukaan haastateltavista ei maininnut motorista kuntoa työturvallisuuden kannalta merkittävänä tekijänä tai maininnut sitä esimerkkitapauksessa. Asiantuntijahaastattelussa Päiveröinen (2020) kävi läpi, kuinka motorinen kunto edesauttaa ja on lähes välttämätöntä voimankäyttökniikoiden oikeaoppisen suorittamisen kannalta, koska voimankäyttötilanteissa järjestyksenvalvojan on oman kehonsa liikkeiden lisäksi hallittava myös kohdehenkilön kehon liikkeitä. Oikeaoppisesti suoritettu voimankäyttökniikka toimii tehokkaammin, mikä voi estää tilannetta eskaloitumasta hätävarjelutilanteeksi (Päiveröinen, 2020). Päiveröinen (2020) kertoo havainneensa voimankäytönkouluttajana ollessaan, kuinka paljon urheilutausta vaikuttaa voimankäyttökniikoiden oppimiseen ja suorittamiseen. Erityisen hyödyllisiä ovat lajit, jotka vaativat motorisia kykyjä, kuten salibandy. Myös Mäkinen (2020) kertoi hyvän motorisen kunnan helpottavan kohdehenkilön hallintaan saamisessa ja erilaisten tekniikkaa vaativien toimien, kuten raudoituksen suorittamisessa, mikä puolestaan pienentää loukkaantumisen riskiä.

4.2 Fyysisen kunnan merkitys muissa tilanteissa

Vastaajista seitsemän mainitsi kestävyyskunnan vaikuttavan positiivisesti työturvallisuuteen. Kestävyyskunnan tärkeyttä perusteltiin sillä, että he joutuvat kävelemään ja seisomaan merkittävän suuren ajan työvuoron kestosta. Lisäksi kestävyyskunnan tärkeyttä korostaa se, että jos rasituksesta ei kerkeä palautumaan on seuraava työvuoro vieläkin haastavampi fyysisesti.

”Joo ihan vaa koko työn kokonaisrasitus, eli käytännössä jos päivässä tulee se vähintään 10-12 kilometriä niinku voi tulla 20 kilometriäkin kävelyä, nii kyllähän se jos sä teet normaali työviikkoo sulla voi olla se 7 päivää putkeen töitä niin kyllä silloin alkaa tuntuu jos on huonossa kunnossa.”

Viisi mainitsi kestävyyskunnan parantavan yleistä jaksamista ja virkeyttä töissä. Kolme vastaajaa kertoi kestävyyskunnan auttavan, koska töissä joutuu välillä juoksemaan. Kaksi vastaajaa kertoi kestävyyskunnan auttavan yleisesti päivän työtehtävistä suoriutumisessa.

”Mä sanoisin et ihan yleinen jaksaminen. Sulla on varusteita päällä, kengät mitkä painaa, liivi mikä painaa, varustevyö mikä painaa. Sä joudut kannattelee ittes päällä. Se et pystyt kävelee paljo, liikkumaan mahdollisesti juoksee niin kyl se jos sulla ei oo lihaskunto, peruskunto jollai tasolla se vaikuttaa aika paljon siihe omaan kykyyn suoriutuu siitä päivästä ja päivän askareista”

Monella muulla alalla kyse olisi selkeästi työhyvinvoinnista, mutta yksityisellä turvallisuusalalla ollaan tekemisessä ihmisten turvallisuuden kanssa. Työvuoron aikainen väsymys tai jaksamattomuus voi heikentää huomiokykyä, pidentää reaktioaikoja sekä yleisesti heikentää suorituskykyä, mikä voi vaarantaa järjestyksenvalvojan työturvallisuuden jouduttaessa voimankäyttötilanteeseen. Lisäksi väsyneenä tekee helpommin virhearvioita, huonoja päätöksiä ja vääriä tilannetulkintoja, jolloin saatetaan joutua tilanteisiin, jotka olisivat olleet helposti vältettävissä. Yksityisellä turvallisuusalalla työhyvinvointia ja työturvallisuutta on mahdotonta täysin erottaa toisistaan. (Päiveröinen 2020.)

Kaksi haastateltavaa mainitsi tuki- ja liikuntaelimestön kunnan vaikuttavan työssä jaksamiseen, koska he käyttävät töissä turvakenkiä, viiltosuojaliiviä ja varustevyötä, joiden yhteispaino muiden työvarusteiden lisäksi on noin 10Kg. Kaksi vastaajaa uskoo, että päällepäin näkyvä hyvä lihaskunto voi ennaltaehkäistä voimankäyttötilanteita. Toinen vastaajista uskoo, että sillä voi olla joihinkin asiakkaisiin päinvastainen provosoiva vaikutus. Tuffano (2020) on kirjoittanut aiheesta ja hän uskoo hyvän fyysisen kunnan saavan järjestyksenvalvojan näyttämään pätevämmältä ja ammattimaisemmalta, mikä ennaltaehkäisee fyysisiä konflikteja. Mahdollisesta provosoivasta vaikutuksesta hän ei ole maininnut. Myös haastatellut asiantuntijat uskovat hyvän fyysisen kunnan väkivaltaisia tilanteita ennaltaehkäisevään vaikutukseen, mutta he myös tunnistavat mahdollisen provosoivan vaikutuksen tietyssä kohderyhmässä esimerkiksi päihtyneissä asiakkaissa (Päiveröinen 2020, Mäkinen 2020).

4.3 Kuntotestit

Vastaajista seitsemän uskoo, että metron järjestyksenvalvojille olisi hyvä järjestää kuntotesti. Kaikki opinnäytetyön kyselyyn osallistuneet järjestyksenvalvojat, joilla on kohteesta työkokemusta yli vuoden, kannattaisivat kuntotestejä. Sitä perusteltiin muun muassa työn fyysisellä rasittavuudella. Mikäli kohteeseen asetettaisiin kuntotesti, tai vähimmäisvaatimus suosituimpia ehdotuksia testattavaksi olivat kestävyyskuntotesti, kuten Cooperin testi ja jokin ylävartalon voimaa testaava suoritus kuten leuanvedot tai penkkipunnerrus. Eräs vastaaja toi kuitenkin esille, että ei pidä tällaisten testien järjestämistä realistisesti mahdollisena, koska kohteessa on jo parhaillaan työvoimapula, eikä työntekijöitä ole vara karsia sen takia pois.

Vastaajista neljä ei pidä kuntotestiä tarpeellisena metron järjestyksenvalvojille. Vastausta perusteltiin sillä, että kunto kohenee kohteessa työskennellessä. Kuntovaatimukset karsisivat pois työntekijöitä, jotka ovat hyviä työssään muilla osa-alueilla sekä sillä, että toimeksiannossa on rauhallisempia asemia, joihin voi siirtyä, mikäli tuntee ettei kunto riitä hektisempiin tehtäviin.

Kysymys kuntotestien tarpeellisuudesta oli yksi haastattelun kysymyksistä, mikä jakoi vastaajien mielipiteitä voimakkaimmin. Huomioitava seikka verrattaessa kuntotestien puolestapuhujien ja niitä vastustavien perustietoja on se, että kaikki opinnäytetyön haastatteluun osallistuneet järjestyksenvalvojat, joilla on kohteesta työkokemusta yli vuoden, kannattaisivat kuntotestejä. Puolestaan kaikki kuntotestejä vastustavat järjestyksenvalvojat ovat työskennelleet kohteessa kolme kuukautta tai vähemmän sekä kaksi heistä ei ole koskaan kohteessa työskennellessään joutunut ottamaan fyysistä kontaktia asiakkaaseen. Tämä viittaa siihen, että lyhyemmän kohdekokemuksen omaavat henkilöt eivät ole välttämättä kerenneet tai joutuneet vielä törmäämään työtehtävissään tilanteeseen, joka haastaisi heitä fyysisesti niin merkittävällä tasolla, kuin kokeneemmat työntekijät ja eivät siis siksi pidä fyysistä kuntoa yhtä tärkeänä.

Aiheesta keskusteltiin myös Palmian päävoimankäytönkouluttajan Mäkisen (2020) kanssa, joka on työskennellyt samassa kohteessa järjestyksenvalvojana. Hänen mielestään metron järjestyksenvalvojille pitäisi ehdottomasti olla jonkinlaiset kuntovaatimukset. Jatkokysymyksenä kaikilta kuntotestejä kannattavilta järjestyksenvalvojilta kysyttiin, mitä he haluaisivat testattavan, mikäli kohteeseen tulisi jonkinlainen kuntovaatimus tai -testi, jotta nähtäisiin, minkälaisia fyysisiä ominaisuuksia he pitävät tärkeinä työturvallisuuden ja työstä suoriutumisen kannalta heidän kohteessaan. Jotta fyysiset testit osattaisiin suhteuttaa oikein työn fyysisten kuormitustekijöiden mukaan, tarvitaan kattavaa tuntemusta kohteen työtehtävistä ja niiden fyysisestä kuormittavuudesta. Kun työn fyysiset kuormitustekijät tunnetaan ja osataan arvioida minkä tasoista fyysistä suorituskykyä niistä selviytyminen vaatii, voidaan kuntotestit ottaa osaksi työkyvyn ja työturvallisuuden arviointia. (Punakallio 2012, 30.) Ehdotuksena tuli erilaisia tapoja testata ylävartalon lihasvoimaa, kuten penkkipunnerrus ja leuanvedot, sekä juoksutesti jossain muodossa, jolla testattaisiin hapenottokykyä. Hieman samantyyppinen, kuin Poliisiammattikorkeakoulussa, mutta kukaan haastateltu ei ehdottanut mitään keuhonhallintakykyä mittaavaa testiä, jollainen Poliisiammattikorkeakoulussa on käytössä.

Työkyky ja sitä kautta työturvallisuus määrittävät monesta muustakin tekijästä, kuin fyysisestä suorituskyvystä. Kuntotesteillä, jotka mittaavat yksittäisiä fyysisiä ominaisuuksia on siis mahdoton selvittää tarkasti yksilön mahdollista työkykyä ja työssä suoriutumista, mutta niillä saadaan suuntaa antavaa tietoa edellytyksistä selvitä työtehtävistä, jos käytettävät

fyysisesti testit on osattu suhteuttaa oikein työn fyysisen kuormittavuuden mukaan. (Punakallio 2012, 30.)

4.4 Kokemus omasta fyysisestä kunnosta

Kaikki kohteessa työskentelevät kokevat olevansa riittävän hyvässä kunnossa nykyiseen työtehtäväänsä ja kaikki haluaisivat kehittää fyysistä kuntoaan jollakin osa-alueella. Suurin osa haluaisi kehittyä tuki- ja liikuntaelimistön kunnossa tai kestävyyskunnossa. Kysymyksellä oli tarkoitus saada alustavaa kartoitusta kohteen nykyisestä tilanteesta, jossa kuntovaatimuksia ei ole. Koska kaikki vastaajat kokevat olevansa riittävän hyvässä kunnossa, se antaa vaikutelman, että nykyinen systeemi, jossa testejä ei ole, on riittävä. Kyse on kuitenkin vastaajien henkilökohtaisesta kokemuksesta. Kuten aikaisemmin huomattiin kohteessa lyhemmän ajan työskennelleet eivät kannata kuntovaatimuksien asettamista ja kauemmin työskennelleet kannattavat. Lisäksi voidaan kyseenalaista, kuinka moni haluaa myöntää haastattelussa, että kokee oman fyysisen kuntonsa riittämättömäksi nykyisessä työtehtävässään, vaikka vastaavatkin niemettöminä. Jatkokysymyksenä kysyttiin, onko heillä, jokin terveystilanteen osa-alue, jolla he haluaisivat kehittyä. Kaikki vastasivat haluavansa kehittyä ainakin yhdellä terveystilanteen osa-alueella, mutta yleisin vastaus oli tuki- ja liikuntaelimistön kunto. Kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa motivaatiota fyysisen kunnan kehittämistä kohtaan, mihin kaikki vastasivat myönteisesti, lisäksi sillä oli tarkoitus pohjustaa viimeistä kysymystä.

4.5 Tukea hyvän fyysisen kunnan ylläpitämiseksi

Vastaajista yhdeksän haluaisi saada tukea kuntosaliharrastukseen hyvän fyysisen kunnan ylläpitämiseksi esimerkiksi alennuksena tai ilmaisena pääsynä jonkin ketjun kuntosaleille, alennuksena jonkin ketjun saleilla tai muuna taloudellisena tukena. Neljä vastaajaa mainitsi, että jonkinlainen taloudellinen tuki vapaavalintaisen liikunnan harrastamiseksi, esimerkiksi liikunta- tai kulttuurisetelin muodossa, olisi hyvä tapa tukea hyvän fyysisen kunnan ylläpitämistä. Kolme ehdotusta tuli urheilupäivien tai ryhmäliikunnan järjestämiseksi TYKY-päiville. Yksi ehdotus tuli sen puolesta, että Palmia järjestäisi vuosittaiset kuntotestit henkilökunnalle, joka voisi motivoida heitä parantamaan omaa fyysistä kuntoaan. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että he eivät tarvitse minkäänlaista tukea hyvän fyysisen kunnan ylläpitämiseksi. Oman fyysisen kunnan ylläpitäminen on heidän mielestään yksilön omalla vastuulla, liikunnan tärkeys pitäisi itse tajuta ja oman motivaation riittää sen huolehtimiseksi.

4.6 Yhteenveto

Kaikki haastatteluun osallistuneet järjestyksenvalvojat, jotka ovat joutuneet ottamaan fyysistä kontaktia asiakkaaseen esimerkiksi voimankäyttötilanteessa pitävät fyysistä kuntoa työturvallisuuden vaikuttavana tekijänä heidän työtehtävissään. Verrattaessa haastateltavien

taustatietoja heidän antamiinsa vastauksiin työkokemuksen määrä vaikuttaisi korreloivan, kuinka tärkeänä vastaaja kokee fyysisen kunnon työturvallisuudelle. Tämä ilmenee siten, että kokeneemmat työntekijät kannattaisivat kuntovaatimuksien asettamista kohteeseen, kun taas työkokemusta vähemmän omaavat vastustavat.

Terveyskunnan osa-alueista tuki- ja liikuntaelimestön kunto eli lihaskunto kunto nousi esiin haastatteluissa useimmin. Erityisen tärkeänä lihaskunto koettiin työturvallisuuteen vaikuttavana tekijänä jouduttaessa fyysiseen kontaktiin asiakkaan kanssa. Lihaskunto oli myös terveyskunnan osa-alue, jossa usein vastaaja haluaisi kehittyä sekä saada tukea sen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Hengitys- ja verenkiertoelimestön kunto eli kestävyyskunto korostui puolestaan muissa tilanteissa. Sen hyötyjä kuvailtiin yleisen jaksamisen ja suoriutumisen parantamisena, enemmän siis työhyvinvoinnin suuntaan, mikä kuitenkin vaikuttaa myös työturvallisuuteen. Motorinen kunto nousi esiin ainoastaan asiantuntijahaastatteluissa. Sen hyödyt painottuivat voimankäyttökniikoiden oikeaoppiseen suorittamiseen ja sitä kautta tehokkaammin haluttuun lopputulokseen pääsemiseen.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia fyysisen kunnon merkitystä työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä. Hypoteesi opinnäytetyöprosessiin lähtiessä oli se, että fyysinen kunto vaikuttaa merkittävästi työturvallisuuteen ja että hyvä fyysinen kunto vaikuttaa positiivisesti työturvallisuuteen. Prosessin alkuvaiheessa tunnistettiin, että voimankäyttötilanteet ja muut tilanteet, joissa järjestyksenvalvoja joutuu olemaan fyysisessä kontaktissa kohdehenkilön kanssa, ovat sellainen osa-alue järjestyksenvalvoja työtä, missä fyysisen kunnon merkitys korostuu. Hypoteesi muodostui oman työkokemuksen sekä ennakkohaastatteluiden pohjalta. Tältä osin haastatteluista saatu data vastasi odotuksia. Suurin osa vastaajista koki tuki- ja liikuntaelimestön kunnon lisäävän työturvallisuutta jouduttaessa vastaavanlaisiin tilanteisiin. Hyvä fyysinen kunto auttaa haluttuun tavoitteeseen pääsemisessä sekä pienentää loukkaantumisen riskiä, jotka molemmat parantavat työturvallisuutta.

Aihetta haluttiin kuitenkin ymmärtää laajemmin, kuin pelkästään voimankäyttötilanteiden näkökulmasta. Kirjallisuuskatsauksessa käsitellyssä Suardin ja Lebeerin (2004, 15) tekemässä manuaalissa kerrottiin väkivallan lisäksi muistakin yksityisellä turvallisuusallalla kohdattavista yleisistä riskitekijöistä, kuten kompastumisista, liukastumisista ja stressistä. Terveyskuntoon ja sen vaikutuksiin enemmän tutustussa kävi ilmi, että hyvä fyysinen kunto ennaltaehkäisee myös näitä riskitekijöitä.

Lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana havaittiin, että hyvä fyysinen kunto ei paranna työturvallisuutta ainoastaan suorituskykyä lisäävänä tekijänä ja tapaturmaisen loukkaantumisen ehkäisijänä, vaan myös parantuneen työhyvinvoinnin muodossa. Hyvä tuki- ja liikuntaelimestön kunto loukkaantumisien ehkäisemisen lisäksi auttaa jaksamaan arkista rasitusta. Se nousi esiin kirjallisuuskatsauksen aikana sekä järjestyksenvalvojien haastatteluissa. Vastajat kokivat, että heidän työturvallisuutensa paranee, jos heidän yleinen jaksamisensa sekä vireys työssä on parempaa. Järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä työssä suoriutumista, työhyvinvointia ja työturvallisuutta ei voida täysin erottaa toisistaan, koska niillä on paljon toisiinsa vaikuttavia tekijöitä.

Koska järjestyksenvalvojien haastatteluiden otos on niin pieni, ei yksin sen perusteella voida vetää suoria johtopäätöksiä, mutta niistä saadut tulokset, kirjallisuuskatsaus sekä asiantuntijahaastattelut tukevat toisiaan, jonka pohjalta voidaan todeta, että fyysinen kunto vaikuttaa työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä. Hyvä fyysinen kunto parantaa työturvallisuutta monella tapaa, kun taas huono fyysinen kunto voi olla työturvallisuusriski. Hyvä fyysinen kunto ei kuitenkaan ole yksin tärkein tai oleellinen asia työturvallisuuden, tai järjestyksenvalvojana työskentelyn kannalta, vaan se on molempia merkittävästi tukeva tekijä. Järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä työskennelläkseen ei tarvitse olla mikään huippu-urheilija tai kehonrakentaja. Keskivertaisen kunnan omaaminen riittää. Hyvä fyysinen kunto kuitenkin aina parantaa työturvallisuutta.

Mitä tulee toiseen tutkimuskysymykseen, ”Tulisiko järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä ottaa käyttöön kuntotestit?”, vastaus ei ole täysin yksiselitteinen. Puhtaasti turvallisuusnäkökulmasta katsoen kuntotestien ja sitä kautta vähimmäiskuntovaatimusten asettaminen parantaisi työturvallisuutta järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä, varsinkin jos kyseisessä työtehtävässä on suurempi riski joutua voimankäyttötilanteisiin tai muihin fyysisiin konflikteihin. Kuntotestien asettaminen vaatisi mahdollisesti niin suuria rakenteellisia muutoksia organisaatiossa, että niitä ei lähdetä tässä opinnäytetyössä pohtimaan, jotta pysyttäisiin tutkittavassa aiheessa.

5.1 Luotettavuus

Kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä syytetään usein luotettavuuden epäselvyydestä ja pohditaan ovatko tutkimusprosessit olleet luotettavia (Eskola & Suoranta 2005, 209-210). Käyttäessä kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä luotettavuutta voidaan parantaa hyödyntämällä useampia tiedonhankintamenetelmiä (Eskola & Suoranta 2005, 213). Tässä opinnäytetyössä käytettiin kolmea, jotka ovat asiantuntijahaastattelut, kirjallisuuskatsaus sekä järjestyksenvalvojien haastattelut. Rakennevalidiuden näkökulmasta opinnäytetyö tutkii juuri sitä aihetta, mitä se kertoo tutkivansa ja siihen valitut menetöt ovat perustellut. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 187). Kirjallisuuskatsaus suoritettiin, jotta saataisiin tietoa, onko aihetta

aikaisemmin tutkittu. Järjestyksenvalvoja haastateltiin, jotta saataisiin ajankohtaista tietoa käytännön kokemuksista sekä toimeksiantaja saisi paremman kuvan juuri kyisestä kohteesta. Asiantuntija haastattelut suoritettiin, jotta kerättyjä vastauksia saataisiin analysoitua tarkemmin. Haastateltavia järjestyksenvalvoja oli kuitenkin liian pieni joukko, jotta niiden pohjalta voitaisiin tehdä suoria johtopäätöksiä. Haastatteluista saatavia tuloksia pyrittiin parantamaan käyttämällä selkeää haastattelurunkoa sekä litteroimalla saadut vastaukset sanatarkasti, jotta opinnäytetyön tekijän oma tulkinta ei vaikuttaisi tulosten laatuun. Myös sisäinen validius on otettu opinnäytetyössä huomioon pohtimalla muidenkin ominaisuuksien, kuin fyysisen kunnon vaikutuksia työturvallisuudelle järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 187). Muita asiantuntijahaastatteluissa huomioon otettuja ominaisuuksia oli esimerkiksi pituus, massa sekä työkokemus ja tilannetaju. Opinnäytetyössä siis tunnistetaan muitakin vaikuttavia tekijöitä. Eskola ja Suoranta (2005, 213) toteavat, että aineiston tulkinta on reliaabeli silloin, kun sen sisälle ei muodostu ristiriitoja. Vaikka tässä opinnäytetyössä käytettyjen lähteiden sekä haastateltavien järjestyksenvalvojen ja asiantuntijoiden välillä on pieniä näkemuseroja siitä, millaisissa tilanteissa ja miten fyysinen kunto vaikuttaa työturvallisuuteen järjestyksenvalvonnallisissa tehtävissä, kaikki ovat samassa linjassa sen kanssa, että fyysinen kunto vaikuttaa työturvallisuuteen.

5.2 Mahdollinen jatkotutkimus

Vaikka hyvä fyysinen kunto on tässä opinnäytetyössä jo todettu työturvallisuutta parantavaksi tekijäksi, yksityisen turvallisuusalan toimijat ovat kuitenkin voittoon pyrkiviä organisaatioita, joiden täytyy toimia kustannustehokkaasti. Opinnäytetyölle mahdollinen jatkotutkimus voisi olla selvittää minkälaisia toimenpiteitä työntekijöiden fyysiseen kuntoon panostaminen vaatisi sekä minkälaisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia sillä mahdollisesti olisi yrityksen toiminnalle. Selkeitä kulueria työntekijöiden fyysiseen kuntoon panostaessa olisi esimerkiksi kuntosalikorttien hankkiminen tai muu mahdollinen taloudellinen tuki liikunnan harrastamiseksi. Lisäksi turvallisuusalalla on todella korkea vaihtuvuus, minkä vuoksi työntekijöihin taloudellinen panostaminen on riski, koska hankittu hyöty lähtee työntekijän mukana eikä jää hyödyttämään yritystä. (Ammatinetti, 2020.)

Mahdollisia taloudellisia hyötyjä työntekijöiden fyysiseen kuntoon panostamisessa voisi olla esimerkiksi sairaspöissaolojen väheneminen. Opinnäytetyössä todettiin hyvän fyysisen kunnon ennaltaehkäisevän loukkaantumista voimankäyttötilanteissa. Lisäksi varusmiehille tehdystä tutkimuksesta huono fyysinen kunto, alle 2200 metrin tulos Cooperin testissä, yhdistettiin kohonneeseen riskiin saada rasisustyyppinen alaraajavamma eli niin sanottu marssimurtuma. Myös heikko lihaskunto on rasisurmurtumille altistava tekijä. (Suni & Vasenkari 2011, 35.) Hyvä fyysinen kunto parantaa myös työhyvinvointia, mikä mahdollisesti vähentää sairaspöissaoloja ja parantaa työtyytyväisyyttä. Parantunut työtyytyväisyys taas voisi vähentää vaihtuvuutta. Alkuun olisi siis selvitettävä sairaspöissaoloista, kuinka moni olisi

mahdollisesti ollut vältettävissä paremmalla fyysisellä kunnolla ja kuinka paljon niistä koitui kustannuksia. Tällaisista asioista on mahdotonta kerätä yksiselitteisen tarkkaa dataa, mutta niille voidaan ottaa suuntaa antavia mittareita. Lopulliset vaikutukset tulevat ilmi vasta pidemmän ajan kuluessa.

Lähteet

Painetut

Ahtiainen, J. & Suni, J. Tuki- ja liikuntaelimestö: lihasvoima. 2012. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 160-204.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Kuikko, T. 2006. Työturvallisuus ja sen valvonta. Helsinki: Talentum

Mänttari, A. 2012. Hengitys- ja verenkiertoelimestö. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 213-260.

Paasonen, J & Ellonen, V. 2017. Turvallisuusalan perusoppikirja. Helsinki: Tietosanoma.

Punakallio, A. 2012. Fyysisen aktiivisuuden ja kunnan merkitys työkyvylle. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 30.

Rinne, M. 2012. Liikehallintakyky. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 99-127.

Suni, J. 2012. Tuki- ja liikuntaelimestö: notkeus. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 128-154.

Suni, J & Husu, P. 2012. Toimintakyky ja terveystoiminta suositukset. Teoksessa Suni, J., Husu, P., Punakallio, A., Rinne, M., Kukkonen, K., Ahtiainen, J., Kukkonen-Harjula, K., Mänttari, A., Taulaniemi, A. & Aittasalo, M. (toim.). Terveyskunnan testaus. Helsinki: Sanoma Pro, 14-25.

Suni, J & Vasenkari, T. 2011. Terveyskunto ja fyysinen toimintakyky. Teoksessa Aittasalo, M., Fogelholm, M., Kannus, P., Kukkonen-Harjula, K., Luoto, R., Nupponen, R., Oja, P., Parkkari, J., Olavi, P., Rinne, M., Suni, J., Vasenkari, T. & Vuori, I. (toim.). Terveystoiminta. 2. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino, 32-41.

Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J. & Pisto, M. 2011. Ammattina turvallisuus. 2. painos. Helsinki: WSOYpro.

Työturvallisuuskeskus 2019. Työsuojelu ja työturvallisuus. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

Sähköiset

Ammattinetti 2020. Vartija. Viitattu 8.11.2020.

http://www.ammattinetti.fi/ammait/detail/614_ammatti?link=true

Avarn 2018. Mitä eroa on vartijalla ja järjestyksenvalvojalla. Viitattu 10.11.2020.

<https://www.avarnsecurity.fi/blogi/mit%C3%A4-eroa-on-vartijalla-ja-j%C3%A4rjestyksenvalvojalla>

Finanssiala 2017. Arvokuljetusohje. Viitattu 6.12.2020.

<https://www.finanssiala.fi/vahingontorjunta/dokumentit/Arvokuljetus.pdf>

Hyyppä, V. 2009. Eksperttipaja - Asiantuntijahaastattelu opetusmenetelmänä. Teoksessa Lehtonen, J., Lyytinen, S., Nieminen, K., Nousiainen, P., Paanu, T., Penttilä, T., Putkonen, A., Rantala, J., Vierimaa, R. & Virtanen, V. Kohti innovaatiopedagogiikkaa. E-kirja. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 47-55.

Jyväskylän yliopisto 2019. Vain kolmasosa suomalaislapsista ja -nuorista liikkuu suositusten mukaan - paikallaanoloa kertyy runsaasti. Viitattu 29.3.2020.

<https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2019/01/vain-kolmasosa-suomalaislapsista-ja-nuorista-liikkuu-suositusten-mukaan-2212-paikallaanoloa-kertyy-runsaasti>

Kaarnalehto, A., Haapman, P., Saikkonen, M. & Sojakka, M. 2013. Toimi turvallisesti. E-kirja. Vantaa: Nykypaino.

Kananen, J. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. E-kirja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 3.4.

Kirsi, S. 2008. Teemoittelu ja tyypittely. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 10.11.2020.

<https://docplayer.fi/9898776-Teemoittelu-ja-tyypittely.html>

Kuoppasalmi, M. Voiman eri muodot. Viitattu 6.11.2020.

<https://www.personaltrainingstudio.fi/fi/personal-trainer-blogi/voiman-eri-muodot>

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 21.8.2015/1085. Viitattu 9.11.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151085>

Paasonen 2018. Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden kohtaama väkivalta. Viitattu 8.11.2020. <https://jyripaasonen.fi/tag/fyysinen-vakivalta/>

Paasonen 2019. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen työturvallisuus. Viitattu 8.11.2020. <https://jyripaasonen.fi/vartijoiden-ja-jarjestyksenvalvojen-tyoturvallisuus/>

Poliisi 2020. Yksityinen turvallisuusala ja lupaviranomaiset. Viitattu 9.11.2020. https://www.poliisi.fi/luvat/yksityinen_turvallisuusala

Poliisiammattikorkeakoulu 2020. POLIISI (AMK) VALINTAPERUSTEET. Viitattu 9.11.2020. https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwww-structure/43589_.pdf?065b1beef894d788

Poliisihallitus 2013. Vartijan voimankäyttökoulutukset. Viitattu 1.12.2020. <https://docplayer.fi/7888050-Poliisihallitus-ohje-1-37-turvallisuusalan-valvonta.html>

Securitas 2020. Vartijan peruskoulutus. Viitattu 9.11.2020. <https://www.securitas.fi/koulutus/vartijan-peruskoulutus/>

Securitas 2020b. Myymäläetsivä. Viitattu 9.11.2020. <https://www.securitas.fi/turvallisuuspalvelut/myymalaetsiva/>

Silius, K. 2008. Teemoittelu ja tyypittely. Viitattu 6.12.2020. <https://docplayer.fi/9898776-Teemoittelu-ja-tyypittely.html>

THL 2017. Finterveys. Viitattu 6.12.2020.

Tuffano, A. 2013. How to Implement Security Officer Physical Fitness Standards. Viitattu 11.11.2020. <https://www.securitymagazine.com/articles/84679-how-to-implement-security-officer-physical-fitness-standards>

Tuffano, A. 2020. Health, Wellness and Physical Fitness and Your Security Officers. Viitattu 11.11.2020. <https://www.securitymagazine.com/articles/91984-health-wellness-and-physical-fitness-and-your-security-officers>

UKK-instituutti 2020. Liikunta ja mielenterveys. Viitattu 6.12.2020. <https://ukkinstituutti.fi/liike-laakkeena/liikunta-ja-mielen-hyvinvointi/>

Lebeer, G & Suard, L. 2004. Preventing occupational hazards in the private security sector. Viitattu 3.12.2020. <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/140-private-act.pdf>

Julkaisemattomat

Mäkinen, T. 2020. Voimankäytönkouluttajan haastattelu 3.9.2020. Palmia. Espoo.

Palmia. 2020. Turvallisuuspalveluiden tuottaminen kaupunkiraideliikenteessä. Viitattu 9.11.2020.

Päiveröinen, H. 2020. Asiantuntijahaastattelu. 22.9.2020. Espoo.

Kuviot

Kuvio 1: Koetun väkivallan muodot yksityisellä turvallisuusalalla (Paasonen 2018). 13

Kuvio 2: Terveyskunto ja siihen vaikuttavat tekijät (Suni & Husu 2012). 14

Liitteet

Liite 1: Pohjustus järjestyksenvalvojien haastattelulle	39
Liite 2: Haastattelun kysymysrunko	40

Liite 1: Pohjustus järjestyksenvalvojien haastatteluille

Pohjustus

Olen suorittamassa laadullista tutkimusta aiheesta fyysisen kunnan merkityksestä työturvallisuudelle yksityisellä turvallisuusalalla.

Haluatko osallistua tutkimukseen?

Tutkimuksessa pysyt anonyyminä

Puhelu tallennetaan litterointia varten

Tässä tutkimuksessa fyysisellä kunnolla tarkoitetaan käsitettä terveyskunto. Terveyskunto on valittu siksi, että terveyskunnan osa-alueita mitataan poliisi amk:n pääsykokeissa.

Terveyskunto sisältää

Kestävyyskunto eli hengitys ja verenkiertoelimistön kunto. Tällä tarkoitetaan kehon hapenottokykyä (Terveysverkko, 2020). Sitä mitataan poliisi ammattikorkeakoulussa 1500 metrin juoksutestillä. (Polamk, 2020).

Tuki- ja liikuntaelimistön kunto sisältää notkeuden, lihasvoiman, sekä lihaskestävyden. (Terveysverkko, 2020). Sitä mitataan poliisi ammattikorkeakoulun pääsykokeissa ylätaljalla tai leuanvedolla, sekä penkkipunnerruksella (Polamk, 2020).

Motoriseen kuntoon kuuluu kehon tasapaino, liikkeiden, sekä asentojen hallinta. Sitä mitataan poliisi ammattikorkeakoulun pääsykokeissa ketteryyskokeella. Ketteryysskoe toteutetaan esteratana, jonka esteisiin kuuluvat esimerkiksi kuperkeikka, takaperinjuoksu, aidan alitus sekä juoksuaitojen ylitys. Pisteytys tehdään suorittajan saaman ajan mukaan. (Polamk, 2020.)

Liite 2: Järjestyksenvalvojien haastatteluiden kysymysrunko

Kysymykset

1. Mies/Nainen/Muu/Ei halua vastata
2. Kuinka kauna olet ollut alalla/kohteessa töissä?
3. Oletko ollut tilanteissa, joissa olet joutunut ottamaan fyysistä kontaktia asiakkaaseen/kohdehenkilöön? Voimankäyttötilanteet/Hätävarjelu/Poistot ym.
4. Vaikuttaako mielestäsi fyysinen kunto työturvallisuuteen tällaisissa tilanteissa? Kerro omista kokemuksistasi. Käy pari esimerkkiä läpi kohteesta. Kuvaile tapahtumaa. (Kestävyys, Tuki- ja liikuntaelimityö, Motorinen)
5. Jos mieleesi tulee muita epäsuoria hyötyjä/tilanteita, joissa fyysisellä kunnolla on ollut vaikutusta työturvallisuuteen/työssä suoriutumiseen kuvaile miten? Muut kuin voimankäyttötilanteet.
6. Kuuluisiko tässä kohteessa olla mielestäsi kuntovaatimukset? Jos kyllä, niin millaiset? Mitä mittaisit kuntokokeessa?
7. Oletko mielestäsi riittävän hyvässä kunnossa nykyiseen työtehtävääsi? Minkä terveyskunnoin osa-alueella haluaisit kehittyä?
8. Jos työnantaja tukisi/panostaisi kohteessa työskentelevien hyvän fyysisen kunnan ylläpitämistä millaista tukea haluaisit heidän antavan?